

NACKA
KOMMUN

Kallelse/föredragningslista
27 april 2021

Socialnämnden

Tid: kl. 18:00-19:26

Plats: Nacka stadshus

Helene Skantze (M), ordförande

Socialnämnden

- 4. Ekonomisk månadsrapport per mars 2021 (SOCN 2020/155)**

Förslag till beslut
Socialnämnden godkänner den ekonomiska månadsrapporten för mars.
- 5. Inleda upphandling av HVB (SOCN 2020/337)**

Förslag till beslut
Socialnämnden beslutar att inleda upphandling avseende platser för barn och unga i åldrarna 0–20 år samt familjer inom hem för vård och boende (HVB).
- 6. Överenskommelse om samverkan vid uppsökande verksamhet och nödvändig tandvård (SOCN 2021/11)**

Förslag till beslut
Socialnämnden föreslår kommunstyrelsen att anta överenskommelsen om samverkan vid uppsökande verksamhet (munhälsobedömning och munvårdsutbildning) och nödvändig tandvård mellan Region Stockholm och kommunerna i Stockholms län.
- 7. Motion - Kommunövergripande plan för att motverka hemlöshet (SOCN 2020/360)**

Förslag till beslut
Socialnämnden föreslår kommunfullmäktige fatta följande beslut.
Kommunfullmäktige avslår förslagen i motionen eftersom ett aktivt arbete för att motverka hemlöshet redan pågår.
- 8. Remiss- Strategi för främjande av psykisk hälsa och välbefinnande samt förebyggande av psykisk ohälsa 2022-2030 (SOCN 2021/132)**

Förslag till beslut
Socialnämnden lämnar synpunkter över remissen Strategi för främjande av psykisk hälsa och välbefinnande samt förebyggande av psykisk ohälsa 2022-2030 till kommunstyrelsen för vidare handläggning.
- 9. Remiss Folkhälsopolicy för Region Stockholms arbete för en god hälsa och minskade hälsoklyftor i befolkningen (SOCN 2021/133)**

Förslag till beslut
Socialnämnden lämnar synpunkter över remissen Folkhälsopolicy för Region Stockholms arbete för en god hälsa och minskade hälsoklyftor i befolkningen till kommunstyrelsen för vidare handläggning.

Ekonomisk månadsrapport per mars 2021

4

SOCN 2020/155

2021-04-13

TJÄNSTESKRIVELSE
Dnr SOCN 2020/155SOCN

Socialnämnden

Ekonomisk månadsrapport per mars 2021

Förslag till beslut

Socialnämnden godkänner den ekonomiska månadsrapporten för mars

Ärendet

Periodens kostnader är 222,6 miljoner kronor varav 4,3 miljoner avser insatser utförda 2020. Periodens resultat är +2,0 miljoner kronor och prognosen för helåret är 902,2 miljoner kronor, -3,4 miljoner kronor jämfört med budgeten för helåret 2021. Den huvudsakliga orsaken att budgeten överskrider inom budgeten för vuxna 21-64 år beroende på att kostnaderna för skyddat boende för personer som utsatts för våld i en nära relation är fortsatt hög samtidigt som antalet vuxna med missbruksproblematik med behov av heldygnsvård är ungefär lika många som under 2020.

Ekonomiska konsekvenser

Detta är ett informationsärende som beskriver det ekonomiska läget. Förslaget till beslut innebär inga ytterligare ekonomiska konsekvenser.

Konsekvenser för barn

Förslaget till beslut innebär inga direkta konsekvenser för barn

Handlingar i ärendet

Bilaga Månadsuppföljning per mars 2021

Karin Kollberg
Social och äldredirektör
Stadsledningskontoret

Birgitta Sandberg
Controller
Controllerenheten

Månadsrapport mars 2021

Socialnämnden

Dnr SOCN 2020/155

Innehållsförteckning

1	Läget i korthet	3
2	Verksamhetsresultat.....	4
3	Ekonomiskt resultat	5
3.1	Ekonomisk tabell	8

I Läget i korthet

Insatserna som omsorgsenheten beviljar har varit öppna och tillgängliga för samtliga kunder. För de kunder som hör till riskgrupp har man gjort individuella lösningar. Bemanningen på de olika verksamheterna är påverkade. Detta har bland annat resulterat i att det varit svårt att tillgodose beviljade insatser i inom personlig assistans, då assistanspersonal blivit sjuk eller är i karantän. Detta ser vi som en risk framöver.

Under hela pandemin har handläggarna arbetat delvis på distans. Det är ett begränsat antal medarbetare på plats och besök och hembesök sker bara i när det är nödvändigt. Möten och uppföljningar sker digitalt och löper på detta vis på som tidigare innan pandemin.

En risk vi ser är att pandemin påverkar medborgarnas psykiska hälsa och att detta kan innebära en ökad ärendemängd framöver både inom socialpsykiatri och beroendeproblematik.

När det gäller barn och unga 0-20 år har antalet anmälningar kring barn som far illa ökat under flera månader. I december 2020 låg ökningen på 37 procent i jämförelse med december året innan, i januari 2021 skedde en minskning med 15 procent, i februari åter en ökning med 30 procent och i mars en ökning med 24 procent jämfört med 2020. Uppgifterna är uttagna i nära anslutning till månadsskiftet, vilket innebär att ytterligare anmälningar kan ha registrerats i efterhand. Det är inte möjligt att helt koppla en ökning till pandemin, men det är tydligt att anmälningar från polis och sjukvård har ökat, där det handlar om våld i familjer, missbruk hos föräldrar samt psykisk ohälsa. Skolan står även för en del anmälningar pga. ökad skolfrånvaro. Det är inte bara antalet anmälningar som ökar utan även att fler utredningar inleds avseende utsatta barn. I alla situationer där barn bevittnat eller utsatts för våld ska utredning inledas.

Det är också fler vuxna som söker stöd i sin våldsutsatthet, både avseende skyddat boende och öppna insatser. Allt fler barn är berörda när vuxna flyttar till skyddat boende och tvingas lämna sin hemmiljö.

Kontinuiteten för kunden har brustit på grund av att personalbemanningen påverkats av pandemin. Socialsekreterare har träffat smittade kunder och därefter själva smittats eller varit tvungna att vara i karantän, andra har smittats utanför arbetet och har varit sjuka alternativt enbart kunnat arbeta på distans. Gravida socialsekreterare rekommenderas att inte utsättas för smitta då man riskerar att föda för tidigt, vilket innebär att arbetsuppgifter för socialsekreterare har varit tvungna att anpassas.

2 Verksamhetsresultat

Övergripande mål	Fokusområde
Maximalt värde för skattepengarna	— Socialtjänsten utvecklas utifrån Nackabornas behov. Insatser som erbjuds håller en hög kvalitet och utgår från en evidensbaserad praktik. Medborgarnas krav på hög tillgänglighet och flexibilitet möts med varierade och effektiva arbetsätt som anpassas efter individens förutsättningar.
Bästa utveckling för alla	— Barn och vuxna med social problematik och/ eller funktionsnedsättning som är i behov av stöd, ska ges förutsättningar till bästa möjliga uppväxt och vuxenliv. De som är i behov av stöd ska vara delaktiga och erbjudas individanpassade insatser som hjälper.
Attraktiva livsmiljöer i hela Nacka	— Den som har en funktionsnedsättning får möjlighet att delta i samhällslivet på lika villkor. Anpassade boendeformer av god kvalitet finns tillgängliga och integrerade i Nackas olika kommundelar.
Stark och balanserad tillväxt	— Barn och vuxna lever ett tryggt och självständigt liv utifrån sina förutsättningar och får hjälp innan problemen blir för stora genom ett varierat utbud av lättillgängligt stöd. Samarbetet med andra huvudmän, civilsamhället, föreningar och volontärverksamheter förebygger sociala problem.

3 Ekonomiskt resultat

Socialnämnden i sammanfattning

Periodens kostnader är 222,6 miljoner kronor varav 4,3 miljoner avser insatser utförda 2020. Periodens resultat är +2,0 miljoner kronor och prognosen för helåret är 902,2 miljoner kronor, -3,4 miljoner kronor jämfört med budgeten för helåret 2021. Den huvudsakliga orsaken att budgeten överskrids inom budgeten för vuxna 21-64 år är att kostnaderna för skyddat boende för personer som utsatts för våld i en nära relation är fortsatt höga samtidigt som antalet vuxna med missbruksproblematik med behov av heldygnsvård är ungefär lika många som under 2020.

Prognosen innehåller en del osäkerheter eftersom många verksamhetsområden påverkas av pandemin. Det innebär både högre kostnader till exempel för personlig assistans och i LSS-boende för personer som inte kan delta i ordinarie verksamhet, och lägre kostnader till exempel för att kunder avböjer hemtjänst eller att verksamheter periodvis stänger på grund av personalbrist och smittspridning. Andra verksamheter har börjat märka ökad efterfrågan i efterverkningarna av pandemin, det gäller fler ansökningar/anmälningar på grund av till exempel våld och psykisk ohälsa hos vuxna och barn och unga inom individ och familjeomsorgen. Det är oklart när och i vilken takt som situationen kommer återgå till ett mer normalt läge. Det gör att prognosen innehåller fler antaganden än vanligt.

Barn och unga 0-20 år periodens resultat +40 tusen kronor, prognos +/- 0 miljoner kronor

I resultatet för perioden ingår cirka 1,6 miljoner kronor i kostnader som avser insatser som utfördes 2020 varav merparten, 1,4 miljoner kronor avser biståndsbedömd öppenvård.

Under hösten 2020 minskade antalet placeringar i olika former av heldygnsvård jämfört med våren 2020. Störst påverkan på kostnaderna hade det minskade antalet placerade ungdomar på statens institutionstyrelse (SiS). Det är orsaken till periodens överskott +3,7 miljoner kronor, inom heldygnsvården. Den biståndsbedömda öppenvården har samtidigt -3,3 miljoner kronor i negativt resultat. Det beror i huvudsak på att antalet barn och unga som får insatsen kvalificerad kontaktperson ökade under 2019 och 2020. För närvarande har 35 ungdomar en kvalificerad kontaktperson. Det är en omfattande öppenvårdsinsats som kan användas som ett alternativ till en placering i heldygnsvård. Orsakerna till insatserna är flera, till exempel behov av stöd i skolan i avvaktan på andra insatser, psykisk ohälsa, normbrytande och/eller kriminellt beteende. Ibland är det vårdnadshavaren som får stöd av kontaktpersonen. Bedömningen är att insatsen framöver behöver användas i ungefär samma omfattning som nu. Målgruppen är från 14 år och uppåt. Insatsen behövs som regel minst ett år, ofta två år för att skapa varaktig förändring. Även om insatsen är kostsam i förhållande till andra öppenvårdsinsatser så är kostnaderna för en institutionsplacering cirka 1,5 miljoner kronor högre per år.

(Tkr)	Utfall 03	Budget 03	Budget avvikelse	Prognos	Budget	Prognos avvikelse	Bokslut 2020
Heldygnsvård	-19 052	-22 781	3 729	-85 155	-91 123	5 968	-81 242
Biståndsbedömd öppenvård	-13 052	-9 785	-3 267	-45 355	-39 140	-6 215	-40 143
Övrig öppenvård inkl föreningsbidrag	-8 151	-7 594	-558	-29 746	-30 375	629	-26 190
Familjerådgivning o insatser familjerätt	-850	-935	85	-3 740	-3 740	0	-3 238
Ensamkommande barn och unga	-741	-792	51	-3 552	-3 170	-382	-2 888
Summa barn och unga	-41 847	-41 887	40	-167 548	-167 548	0	-153 701

Prognosen för heldygnsvård är + 6 miljoner kronor jämfört med budgeten. Det finns en risk för att den kan försämrats. Under mars har antalet placeringar ökat något och flera placeringar är på väg att verkställas. Det kan snabbt leda till ett budgetunderskott eftersom den genomsnittliga kostnaden för en institutionsplacering är cirka 170 tusen kronor per månad. En förutsättning för att prognosen ska hålla är att andra insatser kan avslutas i tillräcklig utsträckning för att möta upp den kostnadsökning som fler inledda placeringar medför.

Migrationsverket ger statsbidrag för ensamkommande barn som har LVU-liknande insatser. Statsbidragen utbetalas med stor eftersläpning, under tiden bokas den förväntade intäkten upp. Migrationsverket har avslagit statsbidrag för insatser 2020. Som en konsekvens innebär det även ökade kostnader för 2021, beslutet är överklagat.

Vuxna periodens resultat -1,0 miljoner kronor, prognos -3,1 miljoner kronor

Periodens avvikelse är -1,0 mnkr. Periodens kostnader för sociala kontrakt, +0,5 miljoner är för lågt beroende på att internhyrorna delvis inte har höjts till 2021 års hyra utan kvarstår i 2020 års nivå. Det kommer att korrigeras till tertiäl I.

Antalet personer med missbruksproblematik som har heldygnsvård är ungefär det samma som under hösten 2020 och även om antalet personer med skyddat boende har minskat något gör ett högre antal medföljande barn att kostnaderna överstiger budget. Båda verksamheterna har ett negativt periodutfall, heldygnsvård -1,3 miljoner kronor varav 0,5 miljoner kronor avser insatser utförda 2020 och insatser till personer utsatta för våld i nära relation -0,4 miljoner kronor. Kostnaderna för personer utsatta för våld i nära relation kvarstår på en hög nivå, det är delvis en effekt av pandemin.

(Tkr)	Utfall 03	Budget 03	Budget avvikelse	Prognos	Budget 2021	Prognos avvikelse	Bokslut 2020
Heldygnsvård	-8 218	-6 890	-1 328	-31 445	-27 562	-3 883	-27 815
Öppenvård vuxen	-3 274	-3 461	187	-12 334	-13 844	1 510	-10 798
Personer utsatta för våld i en nära relation	-2 673	-2 244	-428	-9 726	-8 978	-748	-11 439
Sociala kontrakt	-2 115	-2 654	538	-10 615	-10 615	0	-8 837
Summa Vuxen	-16 281	-15 250	-1 031	-64 120	-60 999	-3 121	-58 889

När det gäller personer utsatta för våld i nära relation har antalet personer med många barn ökat med längre placeringar på skyddat boende sedan våren 2020. Det ledde till nästan fördubblade kostnader jämfört med 2018/2019. Ett antagande som har gjorts är att situationen kommer att förbättras under sommaren 2021 vilket är en osäkerhet i prognosen.

Personer med funktionsnedsättning periodens resultat +2,8 miljoner kronor, prognos +/- 0 kronor.

Periodens kostnader är 131,3 miljoner kronor varav 2,2 miljoner avser kostnader för insatser som utfördes under 2020. Budgeten är fördelad i tolfte delar medan kostnader och intäkter varierar över tid beroende av hur beslut om insatser verkställs. I prognosen är medtaget volymökning avseende till exempel boende enligt LSS, korttidstillsyn LSS för barn och unga 12-21 år och hemtjänst vilket innebär att upparbetat överskott kommer att förbrukas. Verksamheterna har och är påverkade av pandemin vilket har lett till högre kostnader för vissa verksamheter, till exempel personlig assistans och boende LSS och lägre kostnader för andra till exempel hemtjänst SoL, ledsagning och avlösning LSS. Förväntningen är att det mesta under året kommer att återgå till ett normalläge allt eftersom personerna som har insatser blir vaccinerade och kan delta i verksamheterna i en högre utsträckning än för närvarande.

(Tkr)	Utfall 03	Budget 03	Budget avvikelse	Prognos	Budget	Prognos avvikelse	Bokslut 2020
Insatser Sol	-25 956	-29 366	3 410	-109 463	-117 463	8 000	-103 717
Insatser LSS	-101 659	-100 819	-840	-411 678	-403 275	-8 403	-385 328
Turbundna resor och riksfärdtjänst	-3 686	-3 954	267	-15 412	-15 815	403	-13 887
Summa personer med funktionsnedsättning	-131 301	-134 138	2 837	-536 553	-536 553	0	-502 932

Sammantaget visar prognosen på att insatserna enligt socialtjänstlagen (SoL) kommer att lämna ett stort budgetöverskott medan insatserna enligt lagen om särskild service (LSS) kommer överskrida budgeten med ungefär lika mycket. Turbundna resor förväntas gå med 0,4 miljoner i överskott beroende på pandemin som minskar antalet resor. Överskottet kan bli högre beroende på hur pandemin utvecklas.

(Tkr)	Utfall 03	Budget 03	Budget avvikelse	Prognos	Budget	Prognos avvikelse	Bokslut 2020
Insatser till personer med psykisk funktionsnedsättning (exkl. hemtjänst, ledsagning avlösning)	-15 311	-15 789	477	-66 526	-63 154	-3 372	-61 132
Hemtjänst ledsagn avlösning SOL	-6 133	-8 039	1 906	-22 995	-32 154	9 159	-23 037
Insatser till personer under 65 år enligt SoL (exkl. hemtj. leds. avlösn)	-4 512	-5 539	1 027	-19 942	-22 155	2 213	-19 548
Summa Insatser SoL	-25 956	-29 366	3 410	-109 463	-117 463	8 000	-103 717

Det har också gjorts ett antagande att antalet utförda hemtjänsttimmar kommer att öka men trots det gå cirka + 9,2 miljoner kronor jämfört med budgeten för 2021. Andelen utförda timmar av beställda timmar är kvar på samma nivå som genomsnittet för T3 2020, det vill säga cirka 80 procent. Genomsnittet för 2019, före pandemin, var 86 procent. Observera att orsaken till att prognosen visar ett positivt resultat för insatser enligt socialtjänstlagen huvudsakligen beroende på en *tillfälligt* minskad nyttjandegrad av hemtjänst utifrån pandemin. I takt med att smittspridningen i samhället avtar kommer kostnaderna för hemtjänst att öka medan kostnaderna för personer med psykisk funktionsnedsättning som beror på ökade volymer på grund av strukturella förändringar, troligen kommer att kvarstå.

(Tkr)	Utfall 03	Budget 03	Budget avvikelse	Prognos	Budget	Prognos avvikelse	Bokslut 2020
LSS boende barn och vuxna inkl korttidsvistelse	-53 845	-55 592	1 747	-221 846	-222 367	521	-202 425
Personlig assistans	-23 533	-20 947	-2 586	-91 884	-83 787	-8 097	-85 462
Daglig verksamhet	-15 278	-15 925	647	-60 299	-63 700	3 401	-63 350
Ledsagning avlösning LSS	-3 783	-2 798	-985	-15 124	-11 192	-3 932	-13 747
Korttidstillsyn barn och unga 12- 21 år	-3 781	-3 727	-54	-15 150	-14 907	-243	-13 486
Övrig LSS	-1 438	-1 831	392	-7 375	-7 322	-53	-6 859
Summa Insatser LSS	-101 659	-100 819	-840	-411 678	-403 275	-8 403	-385 329

I augusti öppnar ett LSS-boende men det är osäkert om anordnaren väljer att auktorisera sig för kundvalet. Det innebär en osäkerhet för prognosen. I budgeten och prognos är medtaget kostnader för sex personer i boende inom ramen för kundvalet. Om behovet inte är akut att verkställa kan det innebära en lägre prognostiserad kostnad med cirka 3,3 miljoner kronor men om boendena istället måste upphandlas enligt LOU så blir kostnaden i stället högre.

Antalet barn och unga i behov av korttidstillsyn LSS ökar samtidigt som det finns en generell platsbrist i Nacka och i närliggande kommuner. Kostnaden per plats beror på barnens individuella funktionsnedsättning och behov, men troligen kommer den genomsnittliga platskostnaden att öka. I prognosen är räknat med ett ökat antal från 74 barn och ungdomar till 82 från och med höstterminen.

Som tidigare nämnts så påverkas behovet av insatser och därmed kostnaderna som boende, korttidstillsyn, daglig verksamhet och personlig assistans av utvecklingen av pandemin.

Gemensam socialtjänst periodens resultat + 0,5 miljoner kronor, prognos +/- 0 kronor

Inom budgeten finns bland annat kostnader för projekt, budgeten kommer att förbrukas.

Myndighet och huvudmannaskap periodens resultat -0,2 miljoner kronor, prognos +/- 0 kronor

Två vakanta tjänster inom kvalitet och stöd kommer inte att återbesättas prognosen är därför att budgeten kommer att hålla.

Nämnd och nämndstöd periodens resultat - 34 tusen kronor, prognos -0,2 miljoner kronor.

Nämnden har fått högre kostnader för digital nämndhantering och teknikstöd i samband med det och kostnader för nämndstöd.

3.1 Ekonomisk tabell

Verksamhet, tkr	Ack utfall 2021			Ack budget 2021				Helår budget och prognos 2021		
	Utfall intäkter	Utfall kostnader	Utfall netto	Budget intäkter	Budget kostnader	Budget netto	Budget- avvikels e	Budget netto	Prognos netto	Prognos avvikelse
Barn och unga 0-20 år	1 949	-43 796	-41 847	1 640	-43 527	-41 887	40	-167 548	-167 548	0
Vuxna 21-64 år	4 345	-20 626	-16 281	4 635	-19 884	-15 250	-1 031	-60 999	-64 120	-3 121
Personer med funktionsnedsättning	8 501	-139 803	-131 301	8 347	-142 485	-134 138	2 837	-536 553	-536 553	0
Gemensam socialtjänst	3	-817	-814	0	-1 264	-1 264	450	-5 056	-5 056	0
Myndighet och huvudmannaskap	0	-31 764	-31 764	0	-31 547	-31 547	-217	-126 189	-126 189	0
Nämnd och nämndstöd	0	-633	-633	0	-600	-600	-34	-2 398	-2 686	-288
Summa	14 798	-23 7439	-222 640	14 622	-239 307	-224 686	2 045	-898 743	-902 152	-3 409

Inleda upphandling av HVB

5

SOCN 2020/337

2021-04-12

TJÄNSTESKRIVELSE
Dnr SOCN 2020/337

Socialnämnden

Inleda upphandling av HVB

Förslag till beslut

Socialnämnden beslutar att inleda upphandling avseende platser för barn och unga i åldrarna 0–20 år samt familjer inom hem för vård och boende (HVB).

Sammanfattning av ärendet

Nacka kommun har behov av att genomföra en upphandling av hem för vård och boende (HVB). För närvarande finns två ramavtal inom HVB; ett för akut- och utredningshem som löper ut i mars 2022 och ett för HVB som löper ut i maj 2022. Målet med upphandlingen är att säkerställa tillgänglighet av enskilda platser för barn och unga 0–20 år samt barn som placeras tillsammans med sina föräldrar enligt socialtjänstlagen (SoL) och lagen om vård av unga (LVU). Tjänsterna ska upphandlas till en rimlig kostnad i förhållande till god kvalitet.

Nacka kommun har under de senaste tre åren haft i snitt tolv (12) årsplaceringar på HVB per år, från nio (9) årsplaceringar 2018 till 15 år 2020. Denna siffra uppskattas öka något de kommande åren sett till den nuvarande befolkningsprognosen för Nacka kommun. I den förväntas åldersgruppen 0–20 år öka med cirka 1,5–2 procent årligen under avtalsperioden.

Upphandlingen uppskattas generera ett värde om 20 miljoner kronor per år, vilket ger ett sammanlagt värde under avtalstiden om 80 miljoner kronor. Det uppskattade värdet per år ryms inom socialnämndens budget för institutionsplaceringar.

Ärendet

Bakgrund och syfte med upphandlingen

Nacka kommun har tidigare upphandlat hem för vår vård och boende (HVB). Nuvarande ramavtal för HVB går ut inom intervallet 20 mars - 31 maj 2022 och upphandlades samordnat av Nacka där Värmdö och Tyresö kommuner var part. De nuvarande ramavtalen nyttjas inom Nacka kommun av barn- och familjeenheten, omsorgsenheten samt arbets- och etableringsenheten. Nya ramavtal skulle nyttjas av samma enheter. Barn och familjeenheten genomför upphandlingen med stöd av inköpsenheten. Upphandlingen kommer enbart att omfatta Nacka kommun.

HVB är institutioner som tillhandahåller platser för heldygnsvistelse avsedda för barn och unga samt familjer som är i behov av utredning, vård och behandling. Insatsen är

behovsbedömd enligt socialtjänstlagen (SoL) eller lagen om vård av unga (LVU) och är tidsbegränsad. Verksamheterna är tillståndspliktiga.

Omfattning

Nacka har idag ramavtal med cirka 35 leverantörer för HVB. Avtalet omfattar barn och unga 0–20 år samt barn tillsammans med sina föräldrar. Nacka kommun avser att teckna avtal med flera leverantörer inom ramen för upphandlingen. Sammanlagt beräknas att ramavtal tecknas med cirka 26 leverantörer. Avrop kommer att ske enligt rangordning, dock kan socialnämnden frångå rang utifrån den enskilda individens specifika behov i enlighet med socialtjänstlagen. Nytt ramavtal föreslås omfatta två (2) år med möjlighet till en förlängning på ett plus ett (1+1) år. Total avtalstid blir sammanlagt fyra (4) år. Avtalsperioden planeras påbörjas i samband med föregående avtals utgång.

En behovsanalys har genomförts. Referensgrupper bestående av medarbetare från barn- och familjeenheten respektive omsorgsenheten har tillfrågats om enheternas behov. Det framkommer att kategorier fortfarande är önskvärt och att behov finns av HVB-hem med särskilda inriktningar. Utifrån de kategorier som upphandlas har analys genomförts över hur vi köpt insatser de senaste tre åren och gjort en ungefärlig prognos framåt. Nacka kommun har under åren 2018 - 2020 haft i genomsnitt cirka 12 verkställda årsplaceringar fördelat på ungefär 50 placeringsbeslut. En placering varar i regel cirka 88 dygn. Antalet årsplaceringar och placeringsbeslut har varit ökande under tidsperioden. Ett tydligt fortsatt behov av upphandlade platser på HVB finns därmed.

Insatsen HVB är inte lämplig och möjlig att upphandla genom lagen om valfrihet (LOV). HVB är en komplex insats som kräver stora resurser och många gånger sker enligt Lagen om vård av unga (LVU) och är då inte frivillig. Inom kundval ersätts anordnarna med kundvalscheck och i insatser, som HVB, där kunden har ett komplext vårdbehov är det svårt att kostnadsberäkna checknivån. Att överlämna åt den unge att själv välja sitt HVB är olämpligt i de fall placering görs enligt LVU. Det är viktigt att matchningen av ungdom med HVB-hem görs av en socialsekreterare som professionellt kan bedöma vilket HVB hem som bäst kan tillgodose ungdomens behov, lämpligheten av närhet/avstånd till Nacka etcetera.

Mål med avtalet

Målet med avtalet är att säkerställa tillgänglighet av enskilda platser för barn och unga, 0–20 år samt barn som placeras tillsammans med sina föräldrar enligt socialtjänstlagen (SoL) och lagen om vård av unga (LVU) till en rimlig kostnad i förhållande till god kvalitet.

Upphandlingsförfarandet

Upphandlingen föreslås genomföras genom ett förenklat förfarande.

Ett förenklat förfarande innebär att alla leverantörer har rätt att delta. Deltagande leverantörer ska lämna anbud och det är möjligt att förhandla med en eller flera anbudsgivare.

Anledningen till valet av förfarandet är att det är det enklaste upphandlingsförfarandet som är tillämpligt i denna situation där kommunen ska upphandla en välfärdstjänst och bäst tillgodoser kommunens behov.

Roller och ansvar

Namn	Befattning	Roll
Caroline Andreasson	Enhetschef Barn- och familjeenheten	Avtalsägare
Nina Vallin Nielsen	Kvalitetsutvecklare, Barn- och familjeenheten	Projektledare/kontaktperson för Nackas roll i upphandlingen
Mariella Viström	Kvalitetsutvecklare, Barn- och familjeenheten	Projektmedlem
Malin Fredriksson	Inköpare	Inköpsansvarig

Tidsplan

Process	Klart
Behovsanalys	November-Januari 2020/2021
Marknadsanalys	Januari/februari 2021
Annonsering	Oktober 2021
Utvärdering	November/december 2021
Tilldelningsbeslut	Februari 2022
Kontraktsskrivning	Mars 2022
Avtalstid	1 juni 2022 – 31 maj 2024 (med möjlighet till förlängning 1+1 år, längst till och med 31 maj 2026)

Krav på leverantören och tjänsten

Nacka kommun ämnar upphandla HVB i följande fyra kategorier:

1. Akut- och utredning
2. Psykisk ohälsa
3. Beroendeproblematik och socialt utåtagerande beteende
4. Kriminalitet

De särskilda krav som föreslås ställas på leverantören omfattar att leverantören ska:

- ha erforderliga tillstånd från Inspektionen för vård och omsorg (IVO) för att bedriva aktuell verksamhet
- ha föreståndare och behandlingspersonal med relevant utbildning och erfarenhet av målgruppen för att kunna bedriva verksamhet med hög kvalitet
- ha arbetsmetoder som baseras på forskning och bästa tillgängliga kunskap
- arbeta aktivt med systematiskt kvalitetsarbete och kunna presentera resultat på gruppnivå om kommunen önskar
- ha ett familje- och nätverksperspektiv.

Leverantörsuppföljning

Barn- och familjeenheten ansvarar för att följa upp kvaliteten i leverantörens insats. Kvalitetsuppföljning kommer att ske årligen genom en enkät. Det kan även komma att genomföras andra former av kvalitetsuppföljningar. Inköpsenheten har även möjlighet att stödja med leverantörsuppföljning om behov uppstår.

Miljö och hållbarhet

Nacka kommun väljer att kravställa att leverantörer ska ha ett långsiktigt miljö- och hållbarhetstänk. Detta gäller såväl social hållbarhet som miljömässig hållbarhet. Våra leverantörer ska vara med och ta ansvar för och därför ha rutiner, policys och mål för att minska både sin energi- och resursförbrukning, som sitt avfall och utsläpp till mark, atmosfär och vatten. Leverantörerna ska om de blir tillbedda kunna uppvisa dessa rutiner och policys.

Marknadsanalys och inköpsstrategi

En ”request for information” (RFI) har genomförts. I den fick intresserade potentiella leverantörer möjlighet att anonymt svara på frågor om hur deras egna verksamheter fungerar idag samt hur de skulle vilja att den nya tjänsten utformas med hänsyn till innehåll, möjliga kategorier, krav på personalens utbildning och erfarenhet, målgrupper etcetera. Detta gjordes för att säkerställa att även marknadens och de potentiella leverantörernas perspektiv tas tillvara i utformandet av tjänsten.

Det var en relativt låg svarsfrekvens på RFI:n, där svar från tio (10) olika HVB-boenden inkom. Av svaren framkom att leverantörerna tycker att viss kategoriindelning är positiv samt att de flesta leverantörer erbjuder tilläggstjänster utöver ordinarie verksamhet.

Majoriteten av de svarande erbjuder både behandling och möjlighet till fördjupad utredning. Det framkom också att flertalet leverantörer är HBTQ-certifierade.

Marknaden bedöms i övrigt bestå av leverantörer som är vana vid att delta i upphandlingar och lämna anbud. Merparten av leverantörerna levererar HVB-tjänster till flera olika kommuner.

De potentiella leverantörerna på marknaden är oftast medelstora till stora eftersom det krävs en viss företagsstorlek och personalstyrka för att kunna driva denna boendeform.

Utvärdering

Utvärdering av anbud föreslås ske genom lägsta pris. Detta på grund av att det i övrigt kommer ställas höga krav på vad tjänsten ska innehålla och hur den ska utföras som måste uppfyllas av samtliga anbudsgivare för att de ska kunna gå vidare till utvärdering.

Risker

Risker inför upphandlingen är bland annat:

- Det låga svarsantalet på RFI-enkäten kan tyda på ett lågt intresse för upphandlingen vilket kan medföra få anbud
- Ett lågt intresse för upphandlingen då nuvarande ramavtalsleverantörer har använts i liten utsträckning
- Risken för överprövningar är hög i och med ett stort antal aktörer och en bransch som genererar stora volymer för de som tilldelas kontrakt

Risken för ett lågt intresse för upphandlingen baserat på att kommunen i nuvarande ramavtal använt leverantörerna i liten utsträckning motverkas delvis av att mängden ramavtal minskas. Det i sin tur bör leda till att leverantörerna får fler placeringar. Risken motverkas också av att kommunen använt sig av en RFI för att få in företagens synpunkter och åsikter. Om potentiella leverantörer upplever att kommunen beaktar deras synpunkter kommer också deras intresse att lämna anbud öka.

Risken för överprövningar minimeras genom att ställa tydliga, väl avvägda krav i upphandlingen där aktuell lagstiftning, den enskildes behov och marknadens förutsättningar beaktas. Genom att inte utvärdera på kvalitetsparametrar och istället utvärdera på lägsta pris minskas också risken för överprövning. Risken minimeras också genom en tydlig dialog med samtliga anbudsgivare efter tilldelning.

Om upphandlingen inte genomförs står kommunen utan ramavtal för dessa tjänster. Direktupphandlingar görs i varje enskilt ärende vilket är både tids- och kostnadskrävande för ordinarie personal och kan också innebära risker för kvalitetsbrister.

Antalet leverantörers anbud som antas är tänkt att minska från föregående upphandling. Detta för att ramavtalen ska användas i större utsträckning.

Ekonomiska konsekvenser

Antalet årsplaceringar i Nacka kommun har ökat från nio (9) årsplaceringar år 2018 till 15 år 2020. Nacka kommuns befolkning växer och antalet barn och unga 0–20 år ökar enligt nuvarande befolkningsprognos med cirka 1,5–2 procent årligen under avtalsperioden vilket troligen kommer innebära ett något högre antal placerade barn och unga under avtalsperioden. Tidigare avtalsperiod har ramavtalet genererat ett värde av 77 miljoner kronor.

Sammanlagt värde för avtalet beräknas till cirka 20 miljoner kronor per år, vilket ger en totalkostnad på cirka 80 miljoner kronor för hela avtalsperioden inklusive förlängningar.

Denna siffra är en uppskattning utifrån historiska kostnader. Det uppskattade värdet per år ryms inom socialnämndens budget för institutionsplaceringar.

Att direktupphandla varje enskild insats är inte tillämpligt eftersom det sammanlagda värdet för kommunens inköp av HVB då skulle överstiga direktupphandlingsgränsen som för närvarande är 615 312 kronor.

Konsekvenser för barn

Upphandlingen innebär konsekvenser för barn. Alla barn har rätt till en trygg uppväxt. Kommunens socialnämnd är ytterst ansvarig för att barn och unga får stöd och skydd om de riskerar en ogynnsam utveckling. HVB utgör en viktig del av det stöd som Nacka kommuns barn, unga samt familjer kan erbjudas när fara finns för barnet/den unges hälsa eller utveckling. Insatsen ska säkerställa barnets/den unges delaktighet i sin vård i enlighet med barnkonventionen. Det är viktigt att Nacka kommun kan erbjuda medborgarna en mångfald av utförare med olika kompetenser som kan möta barnens och familjernas olika behov. Det är viktigt att upphandla denna insats för att säkerställa att leverantörerna lever upp till de kvalitetskrav som lagstiftning samt kommunen kräver och ger placerade barn och unga en insats av god kvalitet.

Caroline Andreasson
Enhetschef
Barn- och familjeenheten

Nina Vallin Nielsen
Kvalitetsutvecklare
Barn- och familjeenheten

Mariella Viström
Kvalitetsutvecklare
Barn- och familjeenheten

Malin Fredriksson
Inköpare
Inköpsenheten

Överenskommelse om
samverkan vid uppsökande
verksamhet och nödvändig
tandvård

6

SOCN 2021/11

2021-03-23

TJÄNSTESKRIVELSE
Dnr SOCN 2021/11

Socialnämnden

Överenskommelse om samverkan vid uppsökande verksamhet och nödvändig tandvård

Förslag till beslut

Socialnämnden föreslår kommunstyrelsen att anta överenskommelsen om samverkan vid uppsökande verksamhet (munhälsobedömning och munvårdsutbildning) och nödvändig tandvård mellan Region Stockholm och kommunerna i Stockholms län.

Sammanfattning av ärendet

Överenskommelsen avser samverkan vid uppsökande verksamhet och nödvändig tandvård mellan Region Stockholm och kommunerna i Stockholms län. Målgruppen omfattar personer med varaktigt behov av omfattande vård- och omsorgsinsatser och personer som omfattas av lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Uppsökande verksamhet innebär att målgruppen erbjuds en kostnadsfri munhälsobedömning årligen samt nödvändig tandvård till samma avgift som öppen hälso- och sjukvård. Personalen som arbetar med målgruppen erhåller en kostnadsfri utbildning i munhälsovård. Syftet med den reviderade överenskommelsen är att förtydliga parternas ansvar. Revideringen har inte lett till någon betydande förändring från den tidigare överenskommelsen.

Ärendet

Sedan 2012 finns en överenskommelse mellan Region Stockholm och kommunerna i Stockholms län om samverkan vid uppsökande verksamhet och nödvändig tandvård. Storsthms styrelse beslutade den 10 december 2020 att rekommendera kommunerna att anta den reviderade överenskommelsen. Vissa delar har omarbetats, uppdaterats och parternas ansvar har förtydligats. Revideringen har inte lett till någon betydande förändring från den tidigare överenskommelsen. Tjänstemannaremiss med möjlighet att lämna synpunkter om rutinen som är kopplat till överenskommelsen besvarades av Nacka kommun i januari 2021. Rutinen beskriver hur uppdraget utförs i praktiken.

Överenskommelsen omfattar personer med ett varaktigt behov av omfattande vård- och omsorgsinsatser och personer som omfattas av lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Överenskommelsen avser parternas ansvar för målgruppens munhälsa. Personerna som omfattas har rätt till en avgiftsfri munhälsobedömning årligen. De har även rätt till nödvändig tandvård till samma avgift som öppen hälso- och sjukvård, som en del av tandvårdsstödet. Personalen som arbetar med målgruppen

erhåller en kostnadsfri utbildning i munhälsovård en gång per år av Regionens upphandlade utförare.

Syftet med den uppsökande verksamheten är att skapa förutsättningar för en god daglig munvård. Syftet med den reviderade överenskommelsen är att förtydliga parternas ansvar.

Kommunens åtaganden

- identifiera individer som är berättigade till munhälsobedömning och nödvändig tandvård
- administrera behörigheter och utfärda tandvårdsstödsintyg i ett system som regionen tillhandahåller
- samverka med tandvårdsföretagen och vara delaktig i planering av tandvårdens besök hos individen
- vård- eller omsorgspersonal deltar vid munhälsobedömning för att informera tandvårdsutföraren om kundens allmäntillstånd och ta del av givna rekommendationer och instruktioner
- säkerställa att den berättigade ges daglig munvård enligt tandvårdsutförarens rekommendationer
- när behov av tandvård föreligger kunna vara kontaktlänk samt boka besök
- medverka till att vård- och omsorgspersonal erhåller en årlig kostnadsfri munvårdsutbildning av Regionens avtalade tandvårdsutförare
- kommunens kontaktperson gentemot regionen ansvarar för att sprida information från regionen till berörda anordnare
- ansvara för att aktuella boende- och kontaktuppgifter registreras och uppdateras

Överenskommelsen börjar att gälla när samtliga länets kommuner antagit den, tidigast från 2021-09-01. Den gäller tillsvidare och ska följas upp årligen genom ett möte mellan kommunens kontaktperson och Regionens tandvårdsenhet. Överenskommelsen kan sägas upp med en uppsägningstid om tolv månader.

Ekonomiska konsekvenser

Föreslagen överenskommelse medför inga ekonomiska konsekvenser.

Konsekvenser för barn

Föreslagen överenskommelse medför inga konsekvenser för barn.

Handlingar i ärendet

1. Överenskommelse munhälsovård
2. Rekommendation munhälsovård

Karin Kollberg
social- och äldredirektör
stadsledningskontoret

Elisa Reinikainen
medicinskt ansvarig sjuksköterska
äldreheten

Samverkan vid uppsökande verksamhet (munhälsobedömning och munvårdsutbildning) och nödvändig tandvård

Överenskommelse mellan Region Stockholm och
kommunerna i Stockholms län

Innehållsförteckning

1.	Överenskommelsens parter.....	3
2.	Storsthlmns roll	4
3.	Bakgrund.....	4
4.	Syfte och gemensam målsättning.....	4
5.	Målgrupp.....	5
6.	Ansvarsfördelning och parternas åtaganden.....	6
6.1	Regionens åtaganden	6
6.2	Kommunens åtaganden	7
7.	Organisation för samverkan	9
7.1	Länsövergripande samverkan	9
8.	Ändringar av överenskommelsen.....	9
9.	Eskaleringstrappa vid oenighet	9
10.	Uppföljning	10
11.	Överenskommelsen giltighetstid och upphörande	11
12.	Övrig information.....	11
13.	Definitionslista	12

1. Överenskommelsens parter

Överenskommelsens parter är Region Stockholm och de 26 kommunerna i Stockholms län:

Botkyrka kommun
Danderyds kommun
Ekerö kommun
Haninge kommun
Huddinge kommun
Järfälla kommun
Lidingö stad
Nacka kommun
Norrtälje kommun
Nykvarns kommun
Nynäshamns kommun
Salems kommun
Sigtuna kommun
Sollentuna kommun
Solna stad
Stockholms stad
Sundbybergs stad
Södertälje kommun
Tyresö kommun
Täby kommun
Upplands-Bro kommun
Upplands Väsby kommun
Vallentuna kommun
Vaxholms stad
Värmdö kommun
Österåkers kommun

Kommunerna kallas gemensamt ”kommunerna” och var för sig ”kommunen”. Region Stockholm kallas ”regionen”. Kommunerna och regionen gemensamt kallas ”parterna”.

Om regionen eller kommunen tecknar avtal med någon annan part och överlåter uppgifter de har ansvar för, ska denna överenskommelse tillämpas.

Respektive part ska ansvara för att överenskommelsen är bindande för och gälla eventuella underleverantörer.

2. Storsthlmns roll

Storsthlm företräder kommunerna avseende uppföljning och utvärdering av överenskommelsens övergripande och principiella frågor samt tillämpning av denna överenskommelse i relation till Region Stockholm.

3. Bakgrund

Uppsökande verksamhet omfattar personer med ett varaktigt behov av omfattande vård- och omsorgsinsatser och personer som omfattas av lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Personerna som omfattas har rätt till avgiftsfri munhälsobedömning i hemmet, samt nödvändig tandvård, till samma avgift som öppen hälso- och sjukvård. Kostnaden ingår i högkostnadsskyddet.

Den uppsökande verksamheten ingår som en del i tandvårdsstödet till vissa äldre och funktionshindrade, som infördes den 1 januari 1999. Den berättigade ska få minimerat besvär från tänder och munslemhinna, bibehålla relevant tuggförmåga och utseende. Munhälsotillståndet ska inte försämra allmäntillståndet och inte ge upphov till utökad omvårdnadsbehov.

Grunden för denna överenskommelse utgörs av tandvårdslag (1985:125) och tandvårdsförordning (1998:1338). Region Stockholm har enligt 8 a § tandvårdslag (1985:125) ansvar för uppsökande verksamhet och nödvändig tandvård till individer som tillhör målgruppen. Tandvårdsförordning (1998:1338) 12 § förtydligar att regionen och kommunerna ska samverka så att de som tillhör målgruppen får det tandvårdsstöd de har rätt till.

I den uppsökande verksamheten som utförs av avtalade tandvårdsföretag ingår dessutom munvårdsutbildning till vård- och omsorgspersonal. Munvårdsutbildning ska inkludera teoretisk och praktisk information om munvård som en del i omvårdnaden.

4. Syfte och gemensam målsättning

Syftet med den uppsökande verksamheten är att skapa förutsättningar för en god daglig munvård. Det förutsätter en god samverkan mellan parterna där ansvarsfördelning och samverkan är tydlig och känd hos berörda verksamheter. Överenskommelsen ska förtydliga respektive parts ansvar samt det gemensamma ansvaret

mellan region och kommun så att de personer som har rätt till munhälsobedömning får erbjudande. Samt att de som tackar ja till munhälsobedömning får den utförd och att personalgrupper får undervisning i munhälsovård. Överenskommelsen avser munhälsobedömning, munvårdsutbildning och nödvändig tandvård oavsett boendeform eller regi.

Parterna är överens om följande gemensamma målsättning:

- Alla som tillhör målgruppen ska identifieras oavsett boendeform eller driftsform.
- Tandvårdsstödsintyg ska utfärdas och förnyas skyndsamt.
- Berättigad med tandvårdsstödsintyg ska få erbjudande om munhälsobedömning samt vid behov erbjudande om nödvändig tandvård.
- Berättigad ska få en god daglig munvård.
- Regionen och kommunen ska tillsammans med avtalade tandvårdsföretag samverka för att ovanstående uppfylls på ett effektivt och patientsäkert sätt utifrån den berättigades behov.

5. Målgrupp

Bestämmelser om uppsökande verksamhet finns i 8 a § tandvårdslag (1985:125). Berättigade till uppsökande verksamhet är personer som:

1. omfattas av lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, eller
2. har ett varaktigt behov av omfattande vård- och omsorgsinsatser och som
 - a) omfattas av en kommuns ansvar för hälso- och sjukvård enligt 12 kap. 1 § hälso- och sjukvårdslag (2017:30),
 - b) får hälso- och sjukvård i hemmet (hemsjukvård), eller
 - c) är bosatta i egen bostad och har motsvarande behov av vård eller omsorg som personer som omfattas av 2 a eller 2 b ovan.

Regionen ska också se till att målgruppen erbjuds nödvändig tandvård. För den nödvändiga tandvården gäller fritt val av tandvårdsutförare. Uppsökande verksamhet är inte en förutsättning för att få nödvändig tandvård. Dels kan munhälsobedömning inte hunnit bli genomförd innan behovet av nödvändig tandvård uppstått dels kan individen valt att avstå från munhälsobedömningen.

För att få tandvårdsstödsintyg ska den enskilde ha ett varaktigt behov av omfattande vård- och omsorgsinsatser eller omfattas av lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS).

Med omfattande, menas personlig omvårdnad under större delen av dygnet, det vill säga minst tre gånger/dygn samt natttillsyn. Natttillsyn kan likställas med trygghetslarm, förutsatt att omvårdnadsbehovet är *varaktigt* och *omfattande*. Det kan finnas personer som uppfyller kraven avseende omvårdnadsbehov, men avböjt natttillsyn. Även dessa personer har rätt till tandvårdsstödsintyg.

Med varaktigt, menas ett behov som förväntas kvarstå minst ett år.

6. Ansvarsfördelning och parternas åtaganden

Regionen och kommunerna har ett gemensamt ansvar för att verksamheten fungerar på avtalat sätt. Parternas gemensamma åtaganden innebär att:

- Implementera och säkerställa att innehållet i överenskommelsen är känt i samtliga berörda verksamheter.
- Gemensam uppföljning av överenskommelsen.

6.1 Regionens åtaganden

Region Stockholm har ansvar för att uppsökande verksamhet, munhälsobedömning, munvårdsutbildning och nödvändig tandvård planeras, bedrivs, och säkerställs enligt regelverk.

Regionen ansvarar för att:

- Tillhandahålla tandvårdsföretag som ska utföra den uppsökande verksamheten i samverkan med kommunen.
- Tillhandahålla IT-system för administration.
- Informera kommunen om vilka tandvårdsföretag som utför uppsökande verksamhet. Informationen görs tillgänglig i regionens IT-system.

- Informera om regler och riktlinjer samt eventuella förändringar inom uppsökande verksamhet och nödvändig tandvård.
- Vid behov bistå kommunens intygsutfärdare i bedömning av tandvårdsstödsintyg.
- Utfärda tandvårdsstödsintyg till personer som får hemsjukvård enligt målgrupp 2b.
- Tillhandahålla webbutbildning för de personer som administrerar och/eller utfärdar tandvårdsstödsintyg.
- Tillhandahålla ett munvårdskort som fylls i av tandvårdsföretaget vid munhälsobedömning.
- Tillhandahålla blankett om erbjudande om munhälsobedömning.
- Tillhandahålla en kontaktperson som bistår vid frågor samt tar emot information om det uppstår situationer som inte fungerar med tandvårdsföretaget som utför uppdraget.

6.2 Kommunens åtaganden

Kommunen ska identifiera individer berättigade till munhälsobedömning och nödvändig tandvård samt utfärda tandvårdsstödsintyg och informera om munhälsobedömning och nödvändig tandvård.

Kommunen ska samverka och planera med tandvårdsföretagen av uppsökande verksamhet så att målgruppen erbjuds och erhåller munhälsobedömning samt att vård- och omsorgspersonalen får munvårdsutbildning.

Kommunen ansvarar för att:

- Aktivt arbeta för att identifiera individer inom målgrupperna som är berättigade till munhälsobedömning och nödvändig tandvård.
- Utfärda tandvårdsstödsintyg och informera den berättigade om munhälsobedömning och nödvändig tandvård.

- Samverka och planera med tandvårdsföretag av uppsökande verksamhet så att målgruppen erbjuds och erhåller munhälsobedömning.
- Årligen erbjuda och informera om munhälsobedömning till personer som är berättigade till munhälsobedömning men som tidigare tackat nej till munhälsobedömning.
- Samverka och planera munvårdsutbildning med avtalade tandvårdsföretag, samt anvisa lokal för dessa utbildningstillfällen, så att vård- och omsorgspersonal erhåller årlig munvårdsutbildning.
- Säkerställa att vård- och omsorgspersonal deltar vid munhälsobedömning för att informera tandvårdsutföraren om den berättigades allmäntillstånd och ta del av givna rekommendationer och instruktioner.
- Säkerställa att den berättigade ges daglig munvård enligt tandvårdsutförarens rekommendationer. Tid för daglig munvård ska ingå i personlig hygien.
- Uppgift om den berättigades fasta tandvårdskontakt ska finnas dokumenterad och tillgängligt för berörd personal för att säkerställa regelbunden kontakt med tandvård.
- När behov av tandvård föreligger kunna vara kontaktlänk (exempelvis boka tider och se till att personen får tandvård).
- Tillhandahålla en kontaktperson gentemot regionen som i kommunen är ansvarig för att ta emot och sprida information från regionen om den uppsökande verksamheten. Kontaktpersonen ska delta i möten med regionen och ansvara för att informera regionen om förändringar i kommunens organisation och annat som berör den uppsökande verksamheten.
- Administrera behörighet för intygsutfärdare. Ansvara för att samtliga går regionens webbutbildning för intygsutfärdare för att säkerställa att alla har aktuell kompetens för att kunna identifiera vilka individer som är berättigade.
- Använda regionens IT-stöd för samtlig administration som gäller den uppsökande verksamheten gentemot regionen.

- Ansvara för att aktuella boende- och kontaktuppgifter registreras och uppdateras.

7. Organisation för samverkan

7.1 Länsövergripande samverkan

Det finns en politisk styrgrupp för samverkan i länet med representation från kommunerna i länet, genom Storsthlm's styrelse och Hälso- och sjukvårdsnämnden i Region Stockholm. Den politiska styrgruppen kallas Vård i Samverkan (VIS) och är ett forum för samverkan och beredning inför beslut i respektive organisation i frågor som rör hälsa, vård och omsorg. Som stöd i sitt arbete har VIS en tjänstemannastyrgrupp Sammanhållen vård och omsorg, och ytterligare samrådsgrupper som ansvarar för olika sakområden. Tjänstemannastyrgruppen har i uppdrag att förvalta denna överenskommelse och länsövergripande rutiner kopplade till överenskommelsen. I uppdraget ingår vidare att hantera avsteg och tvister, samt att gemensamt, initiera, utveckla och följa upp att denna överenskommelse följs.

8. Ändringar av överenskommelsen

Eventuella ändringar av och tillägg till denna överenskommelse kan initieras av parterna och ska godkännas av samtliga parter. Beslut om ändringar av mindre betydelse och som inte påverkar överenskommelsens huvudsakliga innehåll, exempelvis språkliga ändringar och anpassningar till förändringar i lagtext eller nationella riktlinjer görs av Region Stockholm i samråd med Storsthlm.

9. Eskaleringstrappa vid oenighet

Vid parts eventuella avsteg från åtaganden i överenskommelsen eller rutin som är kopplade till överenskommelsen, eller oenighet om tolkning av överenskommelse eller rutin ska följande eskaleringstrappa tillämpas:

1. Avsteg från åtagande eller oenighet om tolkning ska i första hand lösas av parterna på lokal nivå i kommunen och Region

- Stockholm, såvida dessa inte är av en sådan principiell karaktär att det kan antas påverka andra parter.
2. Avsteg från åtagande eller oenighet om tolkning som inte kan lösas på lokal nivå hanteras i första hand av den samrådsgrupp/styrgrupp som utsetts att ansvara för sakområdet.
 3. I det fall den samrådsgrupp/styrgrupp inte kan lösa en fråga om avsteg från åtagande eller oenighet om tolkning, ska frågan hanteras av regionens och kommunernas gemensamma tjänstemannastyrgrupp för Sammanhållen vård och omsorg.
 4. Ytterst hanteras avsteg från åtagande eller oenighet av den politiska styrgruppen VIS som har tolkningsföreträde gällande överenskommelsen.

10. Uppföljning

Parterna har ett gemensamt ansvar för att överenskommelsen regelbundet följs upp, att stämma av resultatet av uppföljningen med varandra samt vid behov vidta åtgärder för att säkerställa att överenskommelsen och tillhörande rutin följs.

Överenskommelsen ska följas upp årligen genom möte med kommunkontaktpersoner. Kommunen ansvarar för att följa upp uppsökande verksamhet och ska av regionen få information om sin kommun/stadsdel. Region Stockholm tillhandahåller kommunen/stadsdelen rapporter som hämtas i regionens IT-system. Rapporterna ska minst innehålla information om:

- Antal utfärdare av tandvårdsstödsintyg som klarat kunskapstest.
- Antal berättigade som erbjudits munhälsobedömning.
- Antal berättigade som tackat ja till munhälsobedömning.
- Antal berättigade som tackat nej till munhälsobedömning.
- Antal utförda munhälsobedömningar.
- Antal vård- och omsorgspersonal som har deltagit i munvårdsutbildning.

Kommunen ska vara regionen behjälplig vid uppföljning av den uppsökande verksamheten.

Erfarenheterna av denna överenskommelse och dess rutiner ska följas upp löpande av Region Stockholm och Storsthlm.

11. Överenskommelsen giltighetstid och upphörande

Överenskommelsen börjar gälla när Region Stockholm och samtliga länets 26 kommuner antagit den, och tidigast från 2021-09-01. Överenskommelsen gäller därefter tills vidare. Överenskommelsen ersätter tidigare överenskommelse från år 2012.

Överenskommelsen kan sägas upp med en uppsägningstid om tolv (12) månader.

Om en kommun säger upp överenskommelsen gäller uppsägningen endast den kommunen och överenskommelsen fortsätter att gälla för övriga parter.

12. Övrig information

Denna överenskommelse ska läsas tillsammans med dokumentet *Rutin för samverkan vid uppsökande verksamhet (munhälsobedömning och munvårdsutbildning) och nödvändig tandvård* som beskriver för kommunens personal hur uppdraget fungerar i praktiken.

Rutin för samverkan vid uppsökande verksamhet (munhälsobedömning och munvårdsutbildning) och nödvändig tandvård förvaltas av Region Stockholm, tandvårdsenheten. Revidering av dokumentet sker löpande i samråd med tjänstemannastyrgruppen Sammanhållen vård och omsorg.

13. Definitionslista

Kommunen

Kommunen och eventuell vårdgivare/utförare.

Vård- och omsorgspersonal

Person eller personer som i sitt yrke utför hälso- och sjukvård och/eller socialtjänst, här inkluderas också hemtjänstpersonal.

Rekommendation om att anta Överenskommelse om Samverkan vid uppsökande verksamhet (munhälsobedömning och munvårdsutbildning) och nödvändig tandvård

Rekommendation

Storsthlm styrelse beslutade på sammanträdet den 10 december 2020 att rekommendera kommunerna i länet att anta överenskommelse mellan kommunerna i Stockholms län och Region Stockholm avseende samverkan vid uppsökande verksamhet (munhälsobedömning och munvårdsutbildning) och nödvändig tandvård.

Sammanfattning

Kommunerna i Stockholms län rekommenderas att anta reviderad överenskommelse om samverkan med Region Stockholm vid uppsökande verksamhet (munhälsobedömning och munvårdsutbildning) och nödvändig tandvård. Överenskommelsen förtydligar parternas gemensamma och enskilda ansvar för att de personer som har rätt till munhälsobedömning får erbjudande om munhälsobedömning samt att personalgrupper får undervisning i munhälsovård. Den reviderade överenskommelsen innebär att vissa delar har omarbetats, uppdaterats och förtydligats, men revideringen har inte lett till någon betydande förändring.

Beskrivning av ärendet

Mellan kommunerna i Stockholms län och Region Stockholm finns sedan år 2012 en överenskommelse om samverkan vid uppsökande verksamhet (munhälsobedömning och munvårdsutbildning) och nödvändig tandvård. Överenskommelsen förtydligar parternas gemensamma och enskilda ansvar för att de personer som har rätt till munhälsobedömning får erbjudande om munhälsobedömning samt att personalgrupper får undervisning i munhälsovård.

Den uppsökande verksamheten omfattar personer med ett varaktigt behov av omfattande vård- och omsorgsinsatser och personer som omfattas av lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Personerna som omfattas har rätt till avgiftsfri munhälsobedömning i hemmet, samt nödvändig tandvård, till samma avgift som hälso- och sjukvård. Kostnaden ingår i högkostnadsskyddet.

I den uppsökande verksamheten som utförs av avtalade tandvårdsföretag ingår dessutom munvårdsutbildning till vård- och omsorgspersonal. Munvårdsutbildning ska inkludera teoretisk och praktisk information om munvård som en del i omvårdnaden.

Syftet med den uppsökande verksamheten är att skapa förutsättningar för en god daglig munvård. Detta förutsätter en god samverkan mellan region och kommun där ansvarsfördelning och samverkan är tydlig och känd hos berörda verksamheter.

Den reviderade överenskommelsen innebär att vissa delar har omarbetats, uppdaterats och förtydligats, men revideringen har inte lett till någon betydande förändring.

Tills att den reviderade överenskommelsen träder i kraft kommer ett nytt rutindokument att tas fram tillsammans med kommunerna i länet.

Ärendegång

Rekommendationen adresseras till kommunstyrelserna enligt den rutin som gäller vid beslut i Storsthlm styrelse. Kommunerna fattar beslut enligt gällande delegationsordning.

Kommunerna ombeds meddela sina ställningstaganden genom att sända in protokollsutdrag eller annan beslutshandling till Storsthlm.

Beslut om antagande av överenskommelse är att likställas med undertecknande.

Överenskommelsen börjar gälla tre månader från att alla parter beslutat anta överenskommelsen, dock tidigast 2021-09-01.

Svarsperiod

Storsthlm önskar få kommunernas ställningstaganden senast den 30 juni år 2021 med e-post till registrator@storsthlm.se.

Frågor och information

Frågor med anledning av detta besvaras av processledare Håkan Wramner, hakan.wramner@storsthlm.se.

Bilagor

1. Ny överenskommelse

Med vänlig hälsning

Mats Gerdau
Förbundsordförande Storsthlm

Madeleine Sjöstrand
Förbundsdirektör Storsthlm

Motion –
Kommunövergripande plan för
att motverka hemlöshet

7

SOCN 2020/360

2021-03-04

TJÄNSTESKRIVELSE
Dnr SOCN 2020/360

Socialnämnden

Motion – Kommunövergripande plan för att motverka hemlöshet

Motion den 16 november 2020 av Tomas Ottosson och Fredrik Holmqvist (V).

Förslag till beslut

Socialnämnden föreslår kommunfullmäktige fatta följande beslut. Kommunfullmäktige avslår förslagen i motionen eftersom ett aktivt arbete för att motverka hemlöshet redan pågår.

Sammanfattning av ärendet

Av den hemlöshetskartläggning som genomfördes 2019 framgår att det finns 507 personer i hemlöshet i Nacka. Vänsterpartiet föreslår utifrån kartläggningen att Nacka kommun upprättar en kommunal övergripande handlingsplan för att motverka hemlöshet i kommunen.

Sammanfattningsvis anser socialnämnden att det inte finns behov av en kommunövergripande handlingsplan för att motverka hemlöshet. En kommun har inte någon allmän skyldighet att ordna bostad åt invånarna, men kommunen har det yttersta ansvaret för att de som bor och vistas i kommunen får det stöd och den hjälp som de behöver samt att kommuninvånarna tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Kommunen erbjuder därför bland annat stödinsatser till personer med särskilda svårigheter som saknar egen bostad samt bedriver ett arbete för att motverka hemlöshet till alla invånare. Socialnämnden föreslår att kommunfullmäktige avslår motionen, då ett aktivt arbete för att motverka hemlöshet redan pågår.

Förslagen i motionen

Initiativtagarna Tomas Ottosson och Fredrik Holmqvist (V) föreslår att:

- Nacka kommun upprättar en kommunal övergripande handlingsplan med en nollvision som mål, dvs att ingen medborgare i Nacka ska behöva leva i hemlöshet.
- Planen ska följas upp varje år med en kartläggning av antal hemlösa.
- Kartläggningen ska ligga till grund för en årlig utvärdering och anpassning av stödet till de hemlösa efter rådande situation.

Enhetens utredning och bedömning

Hemlöshet i Nacka kommun

En hemlöshetskartläggning har under 2019 genomförts inom de enheter som ingår i den sociala omsorgsprocessen samt enheterna under arbets- och företagsnämnden. Hemlöshetskartläggningen utfördes på uppdrag av socialnämnden och färdigställdes under 2020. Av hemlöshetskartläggningen framgår att det finns 507 personer i hemlöshet i Nacka, enligt de kriterier som Socialstyrelsen definierar hemlöshet utifrån. Av dessa 507 personer var 10 barn. Av kartläggningen framgår att 84 personer befanns sig i akut hemlöshet och resterande bodde på institutionsboende utan planering efter utskrivning, långvarig boendelösning genom kommunen eller eget kortsiktigt boende. En liknande kartläggning gjordes i Nacka 2014. Antalet bostadslösa vuxna har minskat från 606 vuxna år 2014 till 507 år 2019. Den huvudsakliga minskningen beror på att antalet sociala kontrakt och boende i dessa har minskat.

Utifrån hemlöshetskartläggningen 2019 samt en målgruppsinventering av socialpsykiatrins målgrupp under 2020 kan konstateras att hemlöshet är en viktig fråga för socialnämndens målgrupper. Det finns en risk att personer bor kvar i olika kostsamma boendeformer under en längre tid, eftersom möjligheten till eget boende på ordinarie bostadsmarknad är begränsad.

Medborgares ansvar att ordna bostad

Varje kommuninvånare är i första hand skyldig att försörja sig själv och sin familj inom ramen för sin förmåga. I detta ingår också ansvar för att ordna sin egen bostad, utifrån de förutsättningar som råder på bostadsmarknaden. Det kan bland annat innebära att vara inskriven i bostadsköer, söka bostäder på den allmänna bostadsmarknaden, ta hjälp av sitt nätverk samt att anpassa det geografiska området för sitt bostadssökande.

Socialnämndens ansvar för att tillhandahålla bostad

Bostadsbrist är ett känt problem inom hela Stockholms län. När det är brist på efterfrågade bostäder slår det hårdast mot de grupper som av olika skäl har en svag ställning på bostadsmarknaden. Allt fler grupper vänder sig därför till socialtjänsten för att få hjälp med att lösa sin boendesituation. Det finns dock inga bestämmelser i socialtjänstlagen som ger bostadslösa en allmän rätt till att få en bostad av socialtjänsten. En kommun har inte någon allmän skyldighet att ordna bostad åt invånarna som saknar egen bostad. Kommunen har dock enligt socialtjänstlagen det yttersta ansvaret för att människor som bor eller vistas i kommunen får det stöd och den hjälp som de behöver. Kommunen har en skyldighet att tillförsäkra kommuninvånarna en skälig levnadsnivå. Socialtjänsten kan i särskilda fall vara skyldig att tillhandahålla en bostad som bistånd. Det kan handla om personer som har behov av stöd för att klara att bo i en bostad eller för särskilt utsatta grupper. Socialtjänsten har exempelvis ett särskilt ansvar för personer med fysiska eller psykiska funktionsnedsättningar och personer som är utsatta för våld i nära relation. En individuell bedömning görs och tillhandahållande av bostad kan endast beviljas för att den enskilde ska uppnå skälig levnadsnivå. För att få rätt till bistånd krävs att den sökande inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på

annat sätt. För socialnämndens målgrupper kan följande insatser beviljas efter biståndsbedömning:

- Socialt kontrakt – Beviljas enligt socialnämndens riktlinjer. Ett socialt kontrakt kan beviljas till personer som har allvarliga sociala problem, som inte kan bli godkända som hyresgäster på den ordinarie bostadsmarknaden, eller som inte kan beviljas särskild boendeform enligt socialtjänstlagen (SoL) eller lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Prioriterade målgrupper är personer som är utsatta för våld i nära relation, unga och unga vuxna i behov av fortsatt stöd efter avslutad placering samt personer med missbruksproblem, allvarliga psykiska och/eller fysiska problem. Särskild hänsyn ska alltid tas till barnfamiljers situation.
- Bostad först – Kan beviljas till hemlösa personer som har en psykisk funktionsnedsättning eller en beroendeproblematik. Omsorgsenheten ska även kartlägga behov av insatsen vidare inom enheten.
- Träningslägenhet - Ett andrahandskontrakt där kommunen står för förstahandskontraktet. Kan beviljas till personer som har svårt att klara ett boende med eget kontrakt samt har behov av och tar emot boendestöd eller liknande stöd.
- Stödboende – Kan beviljas till personer som har en psykisk funktionsnedsättning eller en beroendeproblematik och har behov av tillgång till ett flexibelt personalstöd.
- Bostad med särskild service enligt SoL eller LSS – Kan beviljas till personer som inte klarar av att bo hemma på grund av sin funktionsnedsättning.

Samverkan inom kommunen

Arbets- och företagsnämnden i Nacka kommun ansvarar för tillfälligt boende och ekonomiskt bistånd. Socialnämnden ansvarar för bistånd enligt 4 kapitlet 1 § Socialtjänstlagen, undantag ekonomiskt bistånd. Det är av avgörande vikt att en enskilds ansökan om boende inte hamnar mellan stolarna. Tjänstepersoner har en serviceskyldighet att stödja enskilda som vill ansöka om boende att säkerställa att ansökan hamnar hos rätt handläggare.

Socialnämndens förebyggande arbete för att motverka hemlöshet

Kommunens socialtjänst har en viktig uppgift när det gäller att förebygga hemlöshet. Det förebyggande arbetet handlar exempelvis om att erbjuda information och erbjuda stödinsatser. Socialnämnden kan erbjuda förebyggande insatser i form av till exempel:

- Boendestöd - Personer med särskilda svårigheter kan få hjälp av en boendestödare att skapa struktur i vardagen, hantera sin ekonomi och ta hand om sin lägenhet.
- Bostadssökarstöd – Stöd till personer inom omsorgsenhetens verksamhetsområde som bedöms behöva hjälp med att söka bostad på ordinarie bostadsmarknad.

- Vardagsstöd – Kan beviljas till personer som bor i socialt kontrakt. Stödet är riktat till personer som är eller riskerar att bli skuldsatt och behöver hjälp för att klara av vardagsekonomi, behöver råd om hur en lägenhet praktiskt ska skötas för att förhindra att materiella skador uppstår eller behöver stöd att söka bostad. Insatsen innefattar även ett uppsökande arbete för att förhindra avhysningar på ordinarie bostadsmarknad.
- Förmedlingsmedel - Hjälp att säkerställa hyresinbetalningar. Den boendes inkomst går till kommunen, som med den boendes egna medel betalar dennes räkningar. Det som blir över betalas därefter ut till den enskilde.
- Budget- och skuldrådgivning – Möjlighet till stöd för att upprätta budget, hantera en skuldsituation och vid eventuell skuldsanering.
- Vräkningsförebyggande arbete – stöd till hyresgäster och bostadsrättshavare som riskerar vräkning. Möjlighet till stöd att betala hyran i tid, inte störa sina grannar samt få viktig information. Barnfamiljer är en prioriterad målgrupp.
- Missbruksbehandling – Stöd till personer med riskbruk eller missbruk av alkohol, narkotika, läkemedel eller spel om pengar.
- Hjälp att tillsätta god man/förvaltare – Om en person på grund av till exempel hälsoskäl inte klarar av att sköta sin ekonomi eller andra viktiga uppgifter, kan man få stöd att ansöka om att få en god man eller förvaltare som hjälper till.
- Personligt ombud – Stöd till personer med psykisk funktionsnedsättning som har behov av stöd att exempelvis samordna insatser och / eller kontakter.

Socialtjänsten behöver löpande följa upp och utvärdera ovanstående insatser och säkerställa att insatserna är hjälpande för medborgarna och förebygger hemlöshet.

Ekonomiska konsekvenser

Förslaget medför inte några ekonomiska konsekvenser.

Konsekvenser för barn

Föräldrar har huvudansvaret för att säkerställa nödvändiga levnadsvillkor för sina barn och ansvarar för att barnens behov och rättigheter blir tillgodosedda. Det innebär bland annat frågor som rör barns boende.

Hemlöshet och osäkert boende får negativa konsekvenser för barns hälsa och utveckling. Trygghet och kontinuitet är av grundläggande betydelse för barns utveckling. Socialtjänsten måste vara särskilt uppmärksam på barns behov och beakta barns bästa vid ostabila boendelösningar då de är extra utsatta. Barnfamiljer är därför en prioriterad målgrupp för bland annat det vräkningsförebyggande arbetet och för insatsen socialt kontrakt inom socialtjänsten.

Handlingar i ärendet

Bilaga. Motion Kommunövergripande plan för att motverka hemlöshet, den 16 november 2020 av Tomas Ottosson och Fredrik Holmqvist (V).

Helena Lindenius
Enhetschef
Omsorgsenheten

Therese Råckle
Kvalitetsutvecklare
Omsorgsenheten

Kommunövergripande plan för att motverka hemlöshet

2020.11.13

Hemlöshet är en situation där man som individ av olika anledningar är exkluderad från den vanliga bostadsmarknaden. Antingen har man ekonomiska problem eller så finns det andra orsaker till hemlösheten. Inom verksamheter som Äldrenämnden, Socialnämnden samt Arbets och företagarnämnden ansvarar för möter vi personer i hemlöshet. Nacka kommun är en rik kommun och har ett ansvar för att de Nackabor som lever i hemlöshet ska få det stöd de behöver för att få ett hem och ett dragligt liv.

Nacka har under september 2019 – presenterad för socialnämnden oktober 2020 – redovisat en kartläggning av antalet hemlösa i Nacka kommun. Av den framgår att 507 personer angavs som hemlösa utifrån de fyra kriterier som socialstyrelsen använder när de definierar hemlöshet. Av kartläggningen framgår att huvuddelen av de som var hemlösa hade ekonomiska hinder som huvudsakliga problem, följt av psykisk störning/sjukdom, beroendeproblematik, intellektuell funktionsnedsättning, skyddsbehov samt kroppsligt eller fysiskt funktionshinder.

Vänsterpartiet yrkar:

- att* Nacka upprättar en kommunal övergripande handlingsplan med en nollvision som mål, dvs ingen Nacka medborgare ska behöva leva i hemlöshet.
- att* planen skall följas upp varje år med en kartläggning av antalet hemlösa.
- att* kartläggningen ligger till grund för en årlig utvärdering och anpassning av stödet till de hemlösa efter rådande situation.

Vänsterpartiet Nacka

Tomas Ottosson

Fredrik Holmqvist

Remiss- Strategi för främjande
av psykisk hälsa och
välbefinnande samt
förebyggande av psykisk
ohälsa 2022-2030

8

SOCN 2021/132

Socialnämnden

Remiss- Strategi för främjande av psykisk hälsa och välbefinnande samt förebyggande av psykisk ohälsa 2022-2030

Yttrande till Region Stockholm

Förslag till beslut

Socialnämnden lämnar synpunkter över remissen *Strategi för främjande av psykisk hälsa och välbefinnande samt förebyggande av psykisk ohälsa 2022-2030* till kommunstyrelsen för vidare handläggning.

Sammanfattning av ärendet

Nacka kommun är remissinstans för Region Stockholms ”Strategi för främjande av psykisk hälsa och välbefinnande samt förebyggande av psykisk ohälsa 2022-2030”. Den regionövergripande strategin är framtagen för att ge alla människor i Stockholmsregionen jämlika förutsättningar att uppleva psykisk hälsa och välbefinnande. Strategin omfattar samtliga Region Stockholms nämnder och bolag och kommuner benämns som en samverkanspart.

Socialnämnden ser positivt på att Region Stockholm har tagit fram en strategi för att främja psykisk hälsa och välbefinnande samt förebygga psykisk ohälsa. Överlag har strategin en tydlig inriktning och styrning som kan bidra till positiv utveckling i samverkan mellan kommuner och regionen. Särskilt positivt är strategins angreppssätt och förslaget avseende att utveckla nya samverkansformer mellan Region Stockholm och kommuner.

Beredning av ärendet

Arbets- och företagsnämnden, socialnämnden och äldrenämnden bereder strategin och lämnar synpunkter. Ärendet behandlas därefter i kommunstyrelsen som antar ett yttrande där kommunens synpunkter lämnas.

Sammanfattning av strategin

Den regionövergripande strategin som är framtagen av Region Stockholm består av två huvudinriktningar, en för främjande av psykisk hälsa och välbefinnande och den andra för att förebygga psykisk ohälsa. Målbilden är att Region Stockholms nämnder och bolag ska erbjuda bästa möjliga samt jämlika förutsättningar för barn, unga, vuxna och äldre i Stockholmsregionen att kunna upprätthålla och utveckla sin psykiska hälsa i olika vardagsmiljöer. Till exempel i hemmet, sin boende- och livsmiljö, inom

utbildningsmiljöer, på arbetsplatser, i digital miljö och i hälso- och sjukvården. Genom att bidra till utveckling av psykisk hälsa och psykiskt välbefinnande stärker Region Stockholms nämnder och bolag möjligheterna att uppnå sina egna verksamhetsmål, samtidigt som växtkraften hos alla som bor, verkar eller vistas i Stockholmsregionen stärks.

För att främja psykisk hälsa och välbefinnande samt förebygga psykisk ohälsa rekommenderar strategin att regionens nämnder och bolag använder olika tillvägagångssätt utifrån de olika uppdrag och mål de har. Det handlar om att erbjuda barn, unga, vuxna och äldre goda och jämlika förutsättningar för att utveckla psykologiska och sociala förmågor som bidrar till psykisk hälsa och välbefinnande. Mål kan uppnås genom att arbeta utifrån strategin på en individnivå, vardagsnivå, i närsamhälle eller på styrande nivå.

Strategins angreppssätt är att alla nämnder och bolag inom Region Stockholm ska integrera strategin i alla relevanta beslut. Den föreslagna strategin bygger på att även andra aktörer, till exempel kommuner och civilsamhällsorganisationer, tar aktiv del i arbetet med gemensamt ansvar för att främja invånarnas psykiska hälsa och välbefinnande. Etablerade samverkansformer med kommuner, idéburen sektor och näringsliv beskrivs ska användas och nya former ska utvecklas. Samverkan ska ske på olika nivåer. Dels på individnivå, men även i vardagsmiljö, i närsamhälle och styrande nivå. I strategin framgår ej om eller på vilket sätt strategin kommer att följas upp.

Socialnämndens synpunkter på strategin

Strategins koppling till kommunens ansvar

Enligt socialtjänstlagen ska kommunen verka för att människor som av psykiska skäl möter betydande svårigheter i sin livsföring kan delta i samhällets gemenskap och leva som andra. Kommunen ska bedriva en uppsökande verksamhet och göra sig väl förtrogen med levnadsförhållandena för personer med psykiska funktionshinder. Kommunen ska också planera sina insatser för målgruppen och då samverka med regionen samt andra samhällsorgan och organisationer. Arbeta för att främja psykisk hälsa och välbefinnande samt förebygga psykisk ohälsa är utifrån ovanstående en viktig fråga för socialnämnden. Socialnämnden anser att det är positivt att en strategi för att främja arbetet har tagits fram inom Region Stockholm, är positivt inställda till förslagen i strategin samt till att fortsatt samverka med regionen kring dessa frågor.

Samverkan mellan Region och kommun utifrån strategin

Nedan beskrivs socialnämndens synpunkter på strategins förslag kring samverkan mellan region och kommun på respektive nivå.

På individnivå

Socialnämnden ser det som positivt med samverkan mellan kommun och region på individnivå när den enskilde har behov av insatser från både socialtjänsten och hälso- och sjukvården. Det anses vara positivt för den enskildes delaktighet över planeringen

samt för att kunna säkerställa att den enskilde får sina behov tillgodosedda utifrån ett helhetsperspektiv.

Vardagsnivå

I strategin beskrivs att Region Stockholms nämnder och bolag i vissa fall har ansvar för olika miljöer, tex arbetsmiljöer, hälso- och sjukvårdsmiljöer, utbildningsmiljöer och då säkerställa en hälsofrämjande miljö för psykisk hälsa och psykiskt välbefinnande. Det framgår vidare att andra aktörer som ansvarar för vardagsmiljöer i länet kan efterfråga sakkunskaps- och utvecklingsstödande insatser från regionens nämnder och bolag för att möjliggöra att vardagsmiljön utvecklas i linje med strategins målbild. Socialnämnden ser det som positivt att kommuner kan erbjudas hjälp men önskar samtidigt förtydligande i vilka fall det kan erbjudas och av vem.

Närsamhälle

Utifrån ett närsamhällesperspektiv är socialnämnden öppen för dialog och ser möjligheter till mer samverkan mellan kommun, region och civilsamhälle. En utökad samverkan med exempelvis brukarorganisationer skulle vara positiv på lokal nivå för att komplettera andra kunskapskällor samt ge personer med psykiska funktionsnedsättningar ett ökat inflytande.

Styrande nivå

Kommun och region har en etablerad överenskommelse som avser samverkan för personer med psykisk sjukdom eller funktionsnedsättning. Socialnämnden anser att samverkan på styrande nivå är av betydelse för att samarbetet kring enskilda individer ska fungera. Socialnämnden välkomnar en utökad samverkan med regionen för att främja psykisk hälsa. De etablerade formerna för samverkan upplevs i dag vara givande, men genomförs i för liten skala. Det finns önskemål från kommunens sida att vidareutveckla samverkan kring gemensamma frågor och utvecklingsarbete. För den specifika målgruppen som har behov av stöd och hjälp från kommun och region skulle socialnämnden önska än mer konkreta åtgärder i strategin för att stödja målgruppen på bästa sätt.

Socialnämnden är positiva till strategins angreppssätt där Region Stockholms nämnder och bolag ska integrera strategin i alla relevanta beslut inom deras uppdrag. Det är särskilt positivt att konsekvensanalyser ska genomföras i berednings- och beslutsprocesser i samband med större projekt och reformer, så att förutsättningar för att utveckla befolkningens psykiska hälsa och välbefinnande systematiskt stärks. För att stödja dessa processer föreslår strategin att ett helhetsperspektiv ska beaktas, vilket kräver samverkan med bland annat kommuner. Det är ej specificerat i vilken omfattning kommunerna anses vara en samverkanspart. Socialnämnden är positiva till att etablerade samverkansformer på styrande nivå ska användas, men även öppen för att nya former ska utvecklas, för att på bästa sätt stödja kommunens medborgare.

Strategin inkluderar hela livsförloppet

Psykisk ohälsa är ett stort samhällsproblem som berör alla åldersgrupper. Vi ser positivt

på att strategin återkommande nämner både barn, unga, vuxna och äldre och att hela livsförloppet inkluderas.

Ekonomiska konsekvenser

Förslaget förväntas inte medföra några ekonomiska konsekvenser för kommunen.

Konsekvenser för barn

Konsekvenserna av strategins förslag bör bli positiva för barn. Genom samverkan med regionen på olika nivåer har kunder som har behov av stöd och hjälp från båda parterna ökad möjlighet att få sina behov tillgodosedda utifrån ett helhetsperspektiv.

Handlingar i ärendet

- Bilaga 1 Strategi "Strategi för främjande av psykisk hälsa och välbefinnande samt förebyggande av psykisk ohälsa 2022-2030"
- Bilaga 2 Tjänsteutlåtande "Strategi för främjande av psykisk hälsa och välbefinnande samt förebyggande av psykisk ohälsa" Region Stockholm.
- Bilaga 3 Remissbrev Regionstyrelsen "Strategi för främjande av psykisk hälsa och välbefinnande samt förebyggande av psykisk ohälsa"

Helena Lindenius
Enhetschef
Omsorgsenheten

Therese Råckle
Kvalitetsutvecklare
Omsorgsenheten

Strategi för främjande av psykisk hälsa och välbefinnande samt förebyggande av psykisk ohälsa 2022-2030

Gäller för Region Stockholm

Dokumenttyp

Fastställd

Giltig till och med

Dokumentnummer

Fastställd av

Upprättad av

Informationssäkerhetsklass

1. Inledning	3
1.1 Syfte	3
2. Tillämpning	4
3. Psykisk hälsa är en grundläggande förutsättning för nämnder och bolag att nå sina mål	4
3.1 Två huvudinriktningar	6
4. Målbild	7
5. Strategins angreppssätt	8
5.1 Psykisk hälsa genomsyrar mål, delmål och målområden	9
6. Gemensamma utgångspunkter	11
6.1 Vägledande principer	11
6.2 Långsiktig ekonomisk uthållighet	11
6.3 Lärande och utveckling på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet	11
7. Uppdrag avgör tillvägagångssätt	12
7.1 Rekommenderade tillvägagångssätt	12
Individnivå: Utveckla psykisk hälsa, psykiskt välbefinnande och resiliens	12
Vardagsmiljö: Utveckla hälsofrämjande miljöer	13
Närsamhälle: Stärka närsamhällens och bostadsområdets kraft	13
Styrande nivå: Utveckla hälsofrämjande politik och strategisk resursfördelning inom alla sektorer	14
8. Implementering och uppföljning	14

1. Inledning

Strategi för främjande av psykisk hälsa och välbefinnande samt förebyggande av psykisk ohälsa gäller för Region Stockholm som koncern under perioden 2022-2030 (i dokumentet används begreppet Strategin). Strategin utgår från Världshälsoorganisationens definition av psykisk hälsa och fokuserar på att utveckla förutsättningarna för psykisk hälsa och psykiskt välbefinnande i barns, ungas, vuxnas och äldres vardagsmiljöer. När psykisk hälsa och psykiskt välbefinnande stärks byggs växtkraft hos alla som bor, verkar eller vistas i Stockholmsregionen.

Strategin vilar på Region Stockholms värderingar och står i nära samspel med andra relevanta styrande dokument¹. Den tydliggör nämnders och bolags enskilda och gemensamma ansvar inom strategins område. När Region Stockholms nämnder och bolag integrerar psykisk hälsa och psykiskt välbefinnande i budget och i verksamhetens planering och genomförande etableras bästa möjliga förutsättningar för att uppnå strategins målbild. Samtidigt bidrar strategin till att nämnder och bolag uppnår sina mål och till social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet. Genom nämnder och bolags aktiva arbete inom området kan Region Stockholms vision om *“en attraktiv hållbar och växande Stockholmsregion med frihet för invånarna att själva forma sina liv och fatta avgörande beslut”* förverkligas.

Region Stockholms nämnder och bolag ska bidra till Stockholmsregionens gemensamma vision om att bli *“Europas mest attraktiva region”* (Regional Utvecklingsplan för Stockholmsregionen, RUF5 2050). Ansvaret för Stockholmsregionens utveckling beskrivs i RUF5 på följande sätt: *“Eftersom ingen enskild aktör har rådighet över alla de beslut och åtgärder som krävs är framgångsfaktorn att aktörerna samverkar och söker helhetsperspektiv”*. Av det följer att *“Ett starkt gemensamt ansvarstagande är avgörande för regionens utveckling. Varje aktör behöver ta ansvar för sin del, men behöver också stödja de gemensamma processerna”*.

1.1 Syfte

Inom strategins område ska strategin:

¹ Exempel på gemensamma styrande dokument inom områdena uppförande/bemötande, hållbarhet, medarbetare och arbetsmiljö, näringslivsutveckling och tillväxt, folkhälsa, forskning/utveckling/ utbildning/innovation som gäller för samtliga nämnder och bolag i Region Stockholm. Inom hälso- och sjukvårdsområdet dessutom Framtidens Hälso- och Sjukvård 2025.

- säkerställa att psykisk hälsa prioriteras och beaktas i alla relevanta beslut om budget och verksamhet inom samtliga nämnder och bolag i Region Stockholm
- stärka förutsättningarna för att beslut vilar på bästa möjliga vetenskapliga grund och beprövad erfarenhet
- möta samhällsutmaningar, behov och möjligheter som Region Stockholms nämnder och bolag, kommuner, civilsamhälle och näringsliv uttrycker
- stödja och komplettera Region Stockholms budget och styrande dokument samt RUF5 2050
- anknyta till nationellt och internationellt antagna rekommendationer och mål inom WHO, OECD, Agenda 2030 med flera

2. Tillämpning

Region Stockholms nämnder och bolag ska beakta strategin i budget samt i planering och genomförande av sin verksamhet. Deras arbete följer det regionala utvecklingsuppdraget. Nämnder och bolag bedömer vilka insatser och arbetsätt som är bäst lämpade inom deras ansvarsområde och avsätter medel för att genomföra det förändringsarbete som behövs.

3. Psykisk hälsa är en grundläggande förutsättning för nämnder och bolag att nå sina mål

Strategins definitioner utgår från den vetenskapligt grundade begreppsmodell som Sveriges Kommuner och Regioner och flera myndigheter utvecklat tillsammans.

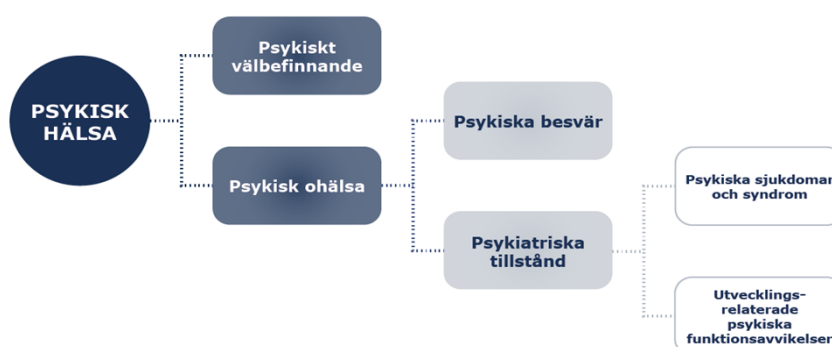

Bild 1: Begrepp inom området psykisk hälsa (från gemensamt PM av Sveriges Kommuner och Regioner, Socialstyrelsen, Folkhälsomyndigheten och Statens beredning för medicinsk och social utvärdering, 2020)

Världshälsoorganisationen (2004) definierar psykisk hälsa som **“ett tillstånd av psykiskt välbefinnande där varje individ kan förverkliga sina egna möjligheter, klara av vanliga påfrestningar, arbeta produktivt och bidra till det samhälle som hen lever i”**.

Definitionen tydliggör betydelsen av förbättrad psykisk hälsa och psykiskt välbefinnande för att nämnder och bolag ska lyckas med sina uppgifter och tillsammans uppnå Region Stockholms vision.

Förenta Nationerna har fastställt psykisk hälsa som en mänsklig rättighet. Det betyder att varje människa ska ha god och jämlik tillgång till bästa möjliga förutsättningar för att kunna uppnå psykisk hälsa. Det kräver att de får sina basala behov tillgodosedda. Viktiga behov är bland annat näringsrik mat, ett tryggt boende, tillgång till stödjande vardagsmiljöer samt någon form av meningsfull sysselsättning.

Begreppen psykisk hälsa och psykiskt välbefinnande är nära sammanlänkade med varandra men åtskilda från begreppet psykisk ohälsa. Psykiskt välbefinnande kan beskrivas som en rad psykologiska och sociala förmågor som ger människor möjlighet att fungera väl, att kunna upprätthålla goda relationer med andra människor, att kunna balansera positiva och negativa känslor och att kunna känna meningsfullhet, lycka och tillfredsställelse med livet. Psykisk ohälsa inbegriper psykiska besvär och psykiatriska tillstånd som orsakar lidande och försvårar för personer att kunna förverkliga sina egna möjligheter under kortare eller längre tid.

De psykologiska och sociala förmågorna inbegriper:

- att kunna navigera i och hantera olika möjligheter och hinder som kan uppstå i vardagen
- att kunna hantera olika påfrestningar
- att kunna fatta beslut
- att kunna se sina egna möjligheter och tillkortakommanden
- att kunna sätta upp mål
- att kunna lära sig saker
- att kunna se sitt eget bidrag till samhället

Barn och ungdomstiden är en viktig period för utveckling av dessa förmågor. Med rätt förutsättningar fortsätter utvecklingen under hela livsförloppet. Vardagsmiljöer som erbjuder trygghet, meningsfullhet samt positiva sociala relationer stödjer utveckling av psykologiska och sociala förmågor. Goda och jämlika förutsättningar för utveckling av dessa förmågor lägger grunden för barns, ungas, vuxnas och äldres psykiska hälsa och psykiskt välbefinnande.

Psykisk hälsa och psykiskt välbefinnande är avgörande för individers, familjers, arbetsplatsers, närsamhällens, kommuners, regioners och nationers möjligheter att förverkliga sina mål. En attraktiv, hållbar och växande storstadsregion erbjuder samtidigt bästa möjliga förutsättningar för att psykisk hälsa och psykiskt välbefinnande hos alla barn, unga, vuxna och äldre ska kunna utvecklas.

3.1 Två huvudinriktningar

Strategin antar två huvudinriktningar:

Främja psykisk hälsa och psykiskt välbefinnande är en proaktiv huvudinriktning där målet är att utveckla psykologiska och sociala förmågor.

Människor i olika tillstånd, från svår kris till situationer av gott fungerande, kan utveckla dessa förmågor. När de främjas skapas goda förutsättningar för dem att utvecklas både som personer och i sina relationer.

Det sker i barns, ungas, vuxnas och äldres vardagsmiljöer såsom exempelvis förskole-, skol-, studie-, fritids- och arbetssammanhang och i närsamhällen och det vidare samhälle de lever i.

Främjande insatser kan också ge förebyggande effekter på psykisk ohälsa genom att de stärker individers resiliens (motståndskraft).

Förebygga psykisk ohälsa är en reaktiv huvudinriktning där målet är att minska symtom på psykisk ohälsa.

När påfrestningarna upplevs större än förmågan att hantera dem kan symtom på psykisk ohälsa uppkomma. De kan begränsa individers förutsättningar att förverkliga sina möjligheter. Därför behöver resiliens förstärkas och svåra påfrestningar undvikas.

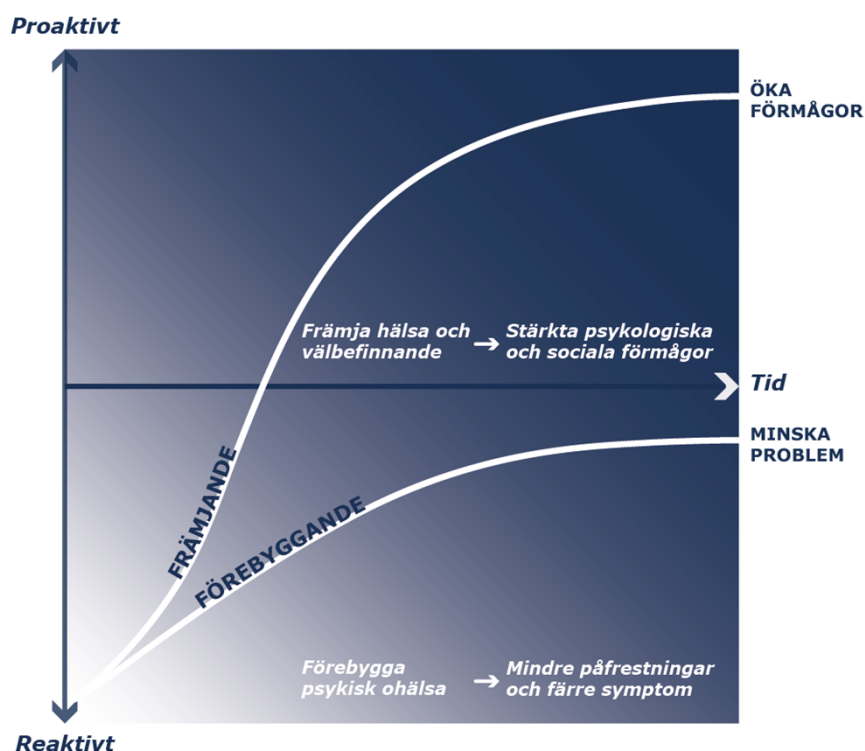

Bild 2: Bilden visar relationen mellan strategins två huvudinriktningar: att främja psykisk hälsa och psykiskt välbefinnande samt att förebygga psykisk ohälsa.

De möjligheter nämnder och bolag har att integrera respektive huvudinriktning varierar med deras olika ansvar och verksamhetsområden. Den förebyggande huvudinriktningen har en tydlig överensstämmelse med hälso- och sjukvårds- samt folkhälsoområdenas prioritering på att minska riskfaktorer för psykisk och fysisk ohälsa och sjukdom. Den främjande huvudinriktningens fokus på utveckling av psykologiska och sociala förmågor stärker tydligare möjligheterna för önskade resultat inom andra områden. Exempel på sådana områden är studier, arbetsliv, miljö- och klimatbeteenden, regionplanering och samhällsbyggande samt ekonomisk utveckling.

4. Målbild

Region Stockholms nämnder och bolag erbjuder bästa möjliga och jämlika förutsättningar för att barn, unga, vuxna och äldre i Stockholmsregionen ska kunna upprätthålla och utveckla sin psykiska hälsa och sitt psykiska välbefinnande i olika vardagsmiljöer under hela livsförloppet.

Genom att bidra till utveckling av psykisk hälsa och psykiskt välbefinnande stärker nämnder och bolag möjligheterna att uppnå sina egna verksamhetsmål. Det bidrar till Region Stockholms och Stockholmsregionens visioner och stärker Stockholmsregionens position som motor för utveckling i Sverige och Europa.

5. Strategins angreppssätt

Nämnder och bolag ska integrera strategin i alla relevanta beslut inom de olika uppdrag de ansvarar för. De väljer de tillvägagångssätt som bäst leder till att både strategins målbild och nämnden eller bolagets mål uppnås. Beslut om genomförande utgår från strategins gemensamma utgångspunkter. Nämnder och bolag utvecklar tillvägagångssätt som riktas till individer, vardagsmiljöer, närsamhällen och till styrande nivå. För att stödja de gemensamma processerna mot målbilden behövs ett helhetsperspektiv. Etablerade samverkansformer med kommuner, idéburen sektor och näringsliv används och nya former utvecklas.

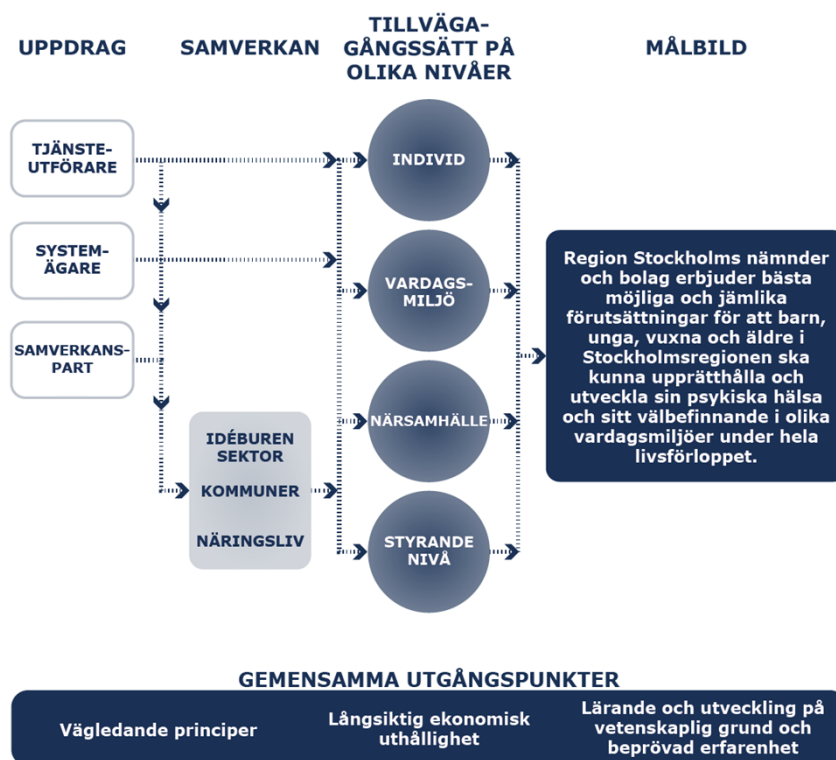

Bild 5: Bilden summerar de överväganden som nämnder och bolag behöver göra för att utveckla bästa möjliga tillvägagångssätt för att bidra till målbilden.

5.1 Psykisk hälsa genomsyrar mål, delmål och målområden

I Region Stockholms budget finns flera mål och målområden och i RUFSS 2050 finns flera mål och delmål som har vetenskapligt grundade ömsesidiga samband med psykisk hälsa och psykiskt välbefinnande. För att skapa en överblick har mål, delmål och målområden samlats i sex temaområden.

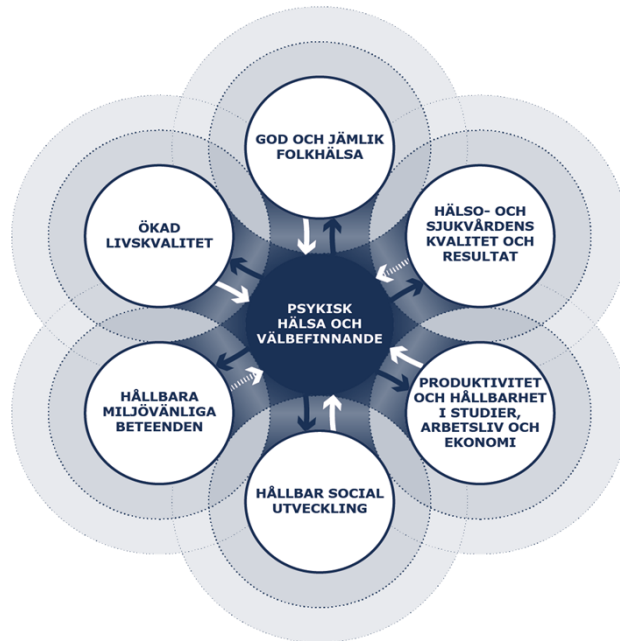

Bild 3: Bilden visar den specifika relation mellan psykisk hälsa och välbefinnande och varje övergripande temaområde. Blå heldragen pil visar en direkt påverkan från psykisk hälsa och välbefinnande på respektive temaområde. En vit heldragen pil visar den omvända riktningen där temaområdet har en påverkan på psykisk hälsa och välbefinnande. Vit streckad pil indikerar att sådan påverkan är indirekt.

En systematisk och detaljerad analys har genomförts av den vetenskapliga grunden för kopplingen mellan psykisk hälsa och psykiskt välbefinnande samt inriktningsmål, nämndspecifika mål och målområden i Region Stockholms budget. Motsvarande analys är gjord för mål och delmål i RUFSS 2050. Analysen redovisas i nedanstående bild.

Bild 4: Bilden visar hur psykisk hälsa och välbefinnande påverkar inriktningsmål, nämndspecifika mål och målområden i Region Stockholms budget (till vänster) samt påverkar mål och delmål i RUF 2050 (till höger). Fyra delmål från RUF 2050 (nederst) utgör indirekta men grundläggande förutsättningar för många samband. Heldragna linjer visar direkta samband medan streckade linjer anger indirekta samband.

6. Gemensamma utgångspunkter

6.1 Vägledande principer

De vägledande principerna utgår ifrån och konkretiserar Region Stockholms vision, uppförandekod och andra aktuella styrande dokument inom strategins område. Här ingår också grundläggande mänskliga rättigheter och diskrimineringsgrunder samt barns rättigheter.

Nämnder och bolag beaktar de vägledande principerna när de i beslut och genomförande:

- utgår från den etiska principen om proportionell universalism, det vill säga att insatser ska erbjudas alla människor proportionellt till deras behov och utifrån deras olika förutsättningar
- fokuserar på barn, unga, vuxna och äldre och deras vardagsmiljöer (t.ex. hem-, bostads, fritids-, förskole-, grundskole-, gymnasie-, högre studie-, utbildnings-, arbets-, kollektivtrafik-, närsamhälles-, hälso- och sjukvårds-, kultur-, fritids-, och digitala miljöer)
- inhämtar kunskap om barn, unga, vuxna och äldres behov och utvecklar adekvata former för samskapande med dem
- tar ansvar för sitt eget bidrag till det gemensamma arbetet för att förverkliga strategins målbild och aktivt bidrar till att samhällsaktörer i hela Stockholmsregionen ska kunna utvecklas i samma riktning
- överväger hur samarbete med nationella och internationella aktörer inom strategins område kan bidra till och utvecklas för ett ömsesidigt kunskapsutbyte

6.2 Långsiktig ekonomisk uthållighet

Nämnder och bolag ska grunda sina beslut på ekonomiska konsekvensanalyser som visar positiva och negativa effekter på psykisk hälsa och psykiskt välbefinnande samt på mål, delmål och målområden inom de sex övergripande temaområdena. De beskriver också förväntade minskade kostnader för olika aktörer. Vid genomförande av insatser följs de faktiska utfallen upp.

6.3 Lärande och utveckling på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet

Nämnder och bolags beslut ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Den hämtas från de olika kunskapsområden som är mest relevanta för respektive nämnd och bolags uppdrag. Beslut om genomförande ska överväga hur utveckling, testande och lärande, innovation och kunskapsutveckling samt implementering och uppskalning kan möjliggöras. Lärande och utveckling på vetenskaplig grund och med beprövad erfarenhet utvecklas genom en aktiv samverkan med olika

lärosäten i Stockholmsregionen och med nationella och internationella aktörer med kompetens inom strategins områden.

7. Uppdrag styr tillvägagångssätt

Nämnder och bolag väljer tillvägagångssätt utifrån deras olika uppdrag som:

Tjänsteutförare	Internt och externt upphandlad tjänsteutförare med invånare som målgrupp
Systemägare	Ägare, beställare, samordnare, bidragsgivare med andra aktörer som målgrupp
Samverkanspart	Region Stockholm som en samlande kraft för Stockholmsregionens utveckling

Region Stockholms nämnder och bolag bör även beakta hur de kan integrera de två huvudinriktningarna i sitt arbetsgivaruppdrag. Arbetet följer de förutsättningar som ges i styrande dokument för arbetsgivaruppdraget (Medarbetarpolicy).

7.1 Rekommenderade tillvägagångssätt

Barn, unga, vuxna och äldre ska erbjudas goda och jämlika förutsättningar för att utveckla psykologiska och sociala förmågor som bidrar till psykisk hälsa, psykiskt välbefinnande och resiliens, både individuellt, i grupper och närsamhällen och på befolkningsnivå. Nämnders och bolags olika uppdrag och mål ger dem olika förutsättningar för att genomföra de rekommenderade tillvägagångssätten.

Individnivå: Utveckla psykisk hälsa, psykiskt välbefinnande och resiliens

Mänsklig utveckling främjar verksamhetens och samhällets hållbara utveckling. Region Stockholms nämnder och bolag har möjlighet att stärka individen i strategins riktning. Kunskapshöjande insatser kan erbjudas genom till exempel utbildning, kommunikationsinsatser eller digitala verktyg som kan ge barn, unga, vuxna och äldre möjlighet att utveckla psykologiska och sociala förmågor.

Dialog och reflektion är exempel på arbetsätt som ger människor möjlighet att utvecklas tillsammans och ta gemensamt ansvar för sig själva och samhället, det gäller såväl för barn, elever och studenter i utbildningssammanhang som för medarbetare och chefer på arbetsplatser. Arbetsgivare i regionen ska erbjuda stöd till medarbetare och chefer för att främja psykisk hälsa, psykiskt välbefinnande och resiliens. De utgör

centrala förutsättningar för att medarbetare och chefer ska kunna växa och utvecklas i ett hållbart arbetsliv.

Vardagsmiljö: Utveckla hälsofrämjande miljöer

Barns, ungas, vuxnas och äldres vardag längs livsförloppet sker i olika miljöer. En hälsofrämjande miljö kan beskrivas som en plats eller ett socialt sammanhang där människor deltar i vardagliga aktiviteter och där olika faktorer i den fysiska och psykosociala miljön, i organisationen och bland olika personer samspekar.

Region Stockholms nämnder och bolag har i vissa fall ett direkt ansvar för olika miljöer som exempelvis arbetsmiljöer, hälso- och sjukvårdsmiljöer, resenärsmiljöer och vissa utbildnings- och studiemiljöer (till exempel praktikplatser och verksamhetsförlagd utbildning). I dessa fall har nämnder och bolag ett eget ansvar för att säkerställa en hälsofrämjande miljö för psykisk hälsa och psykiskt välbefinnande.

När andra aktörer i länet har ansvar för vardagsmiljön kan nämnder och bolag vid förfrågan erbjuda sakkunskaps- och utvecklingsstödjande insatser för att möjliggöra att vardagsmiljön utvecklas i linje med strategins målbild. Sådana insatser behövs för att utveckla vardagsmiljöer för studier, arbete och fritid för barn, unga, vuxna och äldre.

Inom t.ex. utbildningsområdet och området för högre studier kan Region Stockholm bidra med kunskaps- och utvecklingsmetodik när ansvariga aktörer önskar utveckla sina förskole-, grundskole-, gymnasie- och miljöer för högre studier för att bättre främja psykisk hälsa och välbefinnande.

Alla arbetsgivare i regionen bör verka för att skapa förutsättningar för hälsofrämjande arbetsplatser som stärker välbefinnande och mänsklig utveckling. Tillsammans kan arbetsgivare lära av varandra i arbetet med att främja mänsklig utveckling och välbefinnande.

Metoder och angreppssätt såsom organisationsutveckling, förändring av den fysiska miljön, utveckling av administration, ledning och styrning samt utveckling av organisationers relationer till sin omvärld används för att utveckla hälsofrämjande miljöer.

Närsamhälle: Stärka närsamhällens och bostadsområdets kraft

Närsamhällen, bostadsområden och fritidsmiljöer behöver främja psykisk hälsa och psykiskt välbefinnande samt förebygga psykisk ohälsa. För att utveckla denna kraft behöver nämnder och bolag föra dialog och skapa förankring med aktörer inom idéburen sektor och civilsamhälle, stadsdelar, kommuner med flera. Nämnder och bolag kan vid förfrågan erbjuda kunskaps- och utvecklingsstödjande insatser i linje med strategins målbild.

Styrande nivå: Utveckla hälsofrämjande politik och strategisk resursfördelning inom alla sektorer

På styrande nivå sker utvecklingen internt inom Region Stockholms nämnder och bolag, i samverkan mellan dem samt i samverkan med kommuner, i kommungemensamma sammanhang och med andra aktörer i länet. Styrande dokument inom alla sektorer, både inom Region Stockholm och externt, behöver integrera perspektivet psykisk hälsa och psykiskt välbefinnande.

Nämnder och bolag ska genomföra konsekvensanalyser i berednings- och beslutsprocesser i samband med större projekt och reformer så att förutsättningar för att utveckla befolkningens psykiska hälsa och psykiska välbefinnande systematiskt stärks.

Resursfördelning sker internt inom Region Stockholms verksamheter och externt genom avtal, upphandlingar och beställningar genom bidragskriterier som ska integrera strategins två huvudinriktningar. Nya former för ekonomistyrning, såsom utfallskontrakt och modeller för samfinansiering mellan offentliga aktörer, kan vara aktuella.

8. Implementering och uppföljning

Varje nämnd och bolag ansvarar för att ta fram och genomföra de tillvägagångssätt som bäst leder till målbilden inom deras ansvarsområde. De gemensamma utgångspunkterna vägleder valet av tillvägagångssätt.

Utveckling, testning, implementering, uppskalning samt permanentande av nya tillvägagångssätt ges nödvändiga förutsättningar. Kunskap och utvecklingsmetodik erbjuds för att möjliggöra framtagande och genomförande utifrån tillgänglig vetenskapligt grundad kunskap och beprövad erfarenhet.

Uppföljning av arbetet integreras i ordinarie system för rapportering och i enlighet med Region Stockholms modell för integrerad ledning och styrning.

Hälso- och sjukvårdsnämnden
Hälso- och sjukvårdsförvaltningen
Psykiatri
Karin Ölander

TJÄNSTEUTLÅTANDE

RS 2020-0457

Hälso- och
sjukvårdsnämnden

Strategi för främjande av psykisk hälsa och välbefinnande samt förebyggande av psykisk ohälsa

Ärendebeskrivning

I budget för 2019-2021 uppdras åt hälso- och sjukvårdsförvaltningen att ta fram en strategi för främjande av psykisk hälsa och förebyggande av psykisk ohälsa för samtliga Region Stockholms nämnder och bolag.

Beslutsunderlag

Hälso- och sjukvårdsdirektörens tjänsteutlåtande
Strategi för främjande av psykisk hälsa och välbefinnande samt
förebyggande av psykisk ohälsa
Referenser

Ärendets beredning

Ärendet har beretts i psykiatriberedningen.

Förslag till beslut

Hälso- och sjukvårdsnämnden beslutar följande:

1. Hälso- och sjukvårdsnämnden godkänner förslaget till strategi för främjande av psykisk hälsa och välbefinnande samt förebyggande av psykisk ohälsa.
2. Ärendet överlämnas till regionstyrelsen.

Förvaltningens motivering till förslaget

Bakgrund

Om uppdraget och hur arbetet bedrivits

I Region Stockholms budget för åren 2019-2021 har uppdraget om utveckling av en ny strategi för psykisk hälsa successivt tydliggjorts. Budgetbesluten har klargjort strategins regionala perspektiv och huvudinriktningarna: främja psykisk hälsa och psykiskt välbefinnande samt förebygga psykisk ohälsa.

Samverkan

För att få kunskap om utmaningar, behov och lösningar inom området samt för att identifiera möjligheter till samarbete, har hälso- och sjukvårdsförvaltningen genomfört dialoger med andra förvaltningar inom Region Stockholm och andra samhällsaktörer i regionen. Vetenskapligt stöd och beprövad erfarenhet har inhämtats genom samverkan med lärosäten i regionen, med nationella utvecklingspartners såsom RISE och SKR, samt med en expertgrupp av ledande internationella aktörer.

I Budget 2019 klargjordes att strategin skall vara regional och att en rad samhällsaktörer skall engageras. Den förebyggande huvudriktningen för uppdraget tydliggjordes. Flera kommunstyrelseordförande i kommuner i länet deltog i en serie rundabordssamtal. I Budget 2020 vidgades uppdraget till att också omfatta en främjande inriktning. Strategins formella ram tydliggjordes genom integrerad ledning och styrning (ILS), Region Stockholms styrmodell, och avstämningar med närliggande policy- och strategiarbeten. För att testa och utveckla arbetsätt för att främja psykisk hälsa och psykiskt välbefinnande påbörjades ett samarbete med tre kommuner. I Budget 2021 tydliggörs arbetet med att fortsätta utveckla både det främjande arbetet för psykisk hälsa och det förebyggande arbetet mot psykisk ohälsa, samt att strategin beslutas i regionfullmäktige under 2021.

Hälso- och sjukvårdsnämndens förslag till beslut avseende verksamhetsplan för hälso- och sjukvårdsförvaltningen 2021 betonar: "Utvecklingen av den psykiska hälsan är av yttersta vikt för att uppnå regionens mål inom till exempel områdena folkhälsa, hälso- och sjukvårdens kvalitet och utfall och produktivitet och hållbar ekonomisk utveckling. Regionens långsiktiga sociala och ekonomiska hållbarhet kräver att vi växlar upp arbetet för främjande av psykisk hälsa och förebyggande av psykisk ohälsa".

Strategins vetenskapliga grund och anknytning till internationella styrdokument

Världshälsoorganisationen (WHO) antog 2004 den definition av psykisk hälsa som sedan dess väglett utvecklingen inom området främjande av psykisk hälsa och förebyggande av psykisk ohälsa. Definitionen utgår från psykisk hälsa som en integrerad del av människors vardag och liv: "psykisk hälsa är ett tillstånd av psykiskt välbefinnande där varje individ kan förverkliga sina egna möjligheter, klara av vanliga påfrestningar, arbeta produktivt och bidra till det samhälle som hen lever i" (1). Forskningen är nu tydlig kring vilka förutsättningar och insatser för främjande av psykisk hälsa och psykiskt välbefinnande som behöver ske i olika vardagsmiljöer från barndom till ålderdom och längs livsförloppet (2-9). När dessa vardagsmiljöer kan erbjuda rätt förutsättningar främjas psykisk hälsa och välbefinnande, och grunden läggs för samhällsekonomi och samhällsutveckling inom minst sex olika områden. De sex områdena är alla av stor betydelse för Stockholmsregionens utveckling: god och jämlik folkhälsa, hälso- och sjukvårdens kvalitet och resultat, produktivitet och hållbarhet i studier, arbetsliv och ekonomi, hållbar social utveckling, hållbara miljövänliga beteenden samt ökad livskvalitet (t.ex. 3, 4, 6, 9, 10, 13, 17-19). Kunskapen om dessa förutsättningar och hur de kan påverkas är nu betydande (2-10).

Psykisk hälsa och psykiskt välbefinnande - en grundläggande resurs för samhällets utveckling

WHO, Euro och EU-kommissionen utvecklade tillsammans från mitten av 2000-talet ett program med fokus på främjande av psykisk hälsa och förebyggande av psykisk ohälsa som resulterade i flera vägledande dokument (11, 12). Programmet huvudsakligen är från 2016 att "EU:s mentala kapital, befolkningens kognitiva, intellektuella och emotionella potential, är en nyckelresurs för EU:s framgång som en kunskapsbaserad ekonomi och dess förmåga att förverkliga sina strategiska sociala och ekonomiska policymål" (12). OECD har sedan 2009 lett utvecklingen av välbefinnande som övergripande mål för länders och regioners ekonomiska och samhälleliga utveckling. OECD har samlat forskning och utveckla policy för att stärka området. De har betonat behovet av att integrera politikområden såsom hälsa, utbildning och arbetsliv för att bättre kunna stärka befolkningars psykiska hälsa och ekonomisk utveckling. Finland drev frågan inom EU som under hösten 2019 fastställde fundamentala principer för en ekonomi för välbefinnande. OECD tog på Finlands uppdrag fram en sammanställning av de stora positiva samhällseffekter som Europa som helhet, och olika europeiska länder, kan nå genom att etablera välbefinnande som en grundläggande princip för ekonomistyrning och ekonomiska prioriteringar (16).

Kommissionen om global psykisk hälsa och hållbar utveckling slår fast att det finns ett nära samband mellan psykisk hälsa och varje annan fråga inom hållbar utveckling, från utbildning till ekonomisk tillväxt, till konflikt och klimatförändring. Området måste därför integreras i arbetet med varje

globalt hållbarhetsmål. Sir Richard Layard, professor i ekonomi, har funnit att främjande av psykisk hälsa och välbefinnande kan vara ”det mest betydelsefulla enskilda steget framåt (ekonomiskt och socialt) för det 21 årtusendet” (13).

Storbritannien är ett av flera i Europa, Nordamerika och Oceanien som stärkt områdets strategiska betydelse under det senaste decenniet. I rapporten “Mental Capital & Wellbeing”, koordinerades landets högsta vetenskapliga rådgivare fler än fyrahundra forskare inom många olika samhällsområden för att klargöra den strategiska betydelsen av psykisk hälsa och välbefinnande för landets framtida utveckling. Rapporten fastställde områdets betydelse för att påverka utveckling inom samtliga samhällsområden och för samhällsekonomin. Slutsatsen kan summeras i att länder, regioner och städer systematiskt behöver stödja utvecklingen av människors psykologiska och sociala förmågor för att säkerställa bästa möjliga ekonomiska och sociala utveckling (14). What Works Centre for Wellbeing i Storbritannien är ett ledande center för samlad vetenskap kring främjande av psykiskt välbefinnande och betydelsen av välbefinnande som en oundgänglig grund för offentlig politik (15).

Överväganden

Strategins målbild är att Region Stockholms nämnder och bolag ska erbjuda bästa möjliga samt jämlika förutsättningar för att barn, unga, vuxna och äldre i Stockholmsregionen ska kunna upprätthålla och utveckla sin psykiska hälsa och sitt välbefinnande i olika vardagsmiljöer. Strategin vilar på Region Stockholms gemensamma värderingar och står i nära samspel med relevanta styrande dokument. Genom att målbilden uppnås ges samtidigt bästa möjliga förutsättningar för nämnder och bolag att uppnå många viktiga mål. Det stärker möjligheten att förverkliga: Region Stockholms vision om “en attraktiv hållbar och växande Stockholmsregion med frihet för invånarna att själva forma sina liv och fatta avgörande beslut” och Stockholmsregionens gemensamma vision om att bli ”Europas mest attraktiva region” (Regional Utvecklingsplan för Stockholmsregionen, RUF 2050)

Fokus på psykisk hälsa genom två huvudinriktningar

Strategin utgår från psykisk hälsa och psykiskt välbefinnande som centrala delar av barn och ungas, vuxnas och äldres humankapital (från kunskaper, färdigheter, utbildning, talanger, kompetenser och hälsa till produktionsförmåga).

Världshälsoorganisationens (2004) definition av psykisk hälsa tydliggör att psykisk hälsa handlar om att barn, unga, vuxna och äldre både kan förverkliga sina möjligheter i sitt liv och därmed fungera väl och uppleva livskvalitet. Här ingår också förmåga att balansera positiva och negativa känslor, att känna lycka och tillfredsställelse med livet och att upprätthålla goda relationer med andra människor genom psykologiska och sociala förmågor.

Strategins främjande huvudinriktning handlar om att skapa förutsättningar för att dessa förmågor kan utvecklas och fokuserar på hur dessa förmågor kan bidra till måloppfyllelse inom flera samhällsområden. Den främjande huvudinriktningen stärker barn, unga, vuxna och äldres motståndskraft (resiliens) mot utmaningar i livet. Den stöder förutsättningarna för den förebyggande huvudinriktningen som mer fokuserat och reaktivt strävar efter att bromsa negativ utveckling av psykisk ohälsa d.v.s. minska psykiska besvär.

Möjligheter att integrera de två huvudinriktningarna skiljer sig mellan nämnder och bolag beroende på verksamhetsområde, mål och uppdrag. Rekommenderade tillvägagångssätt för de två huvudinriktningarna Fokus för strategin ligger på barn, unga, vuxna och äldre och deras olika vardagsmiljöer (t.ex. hem-, bostads-, utbildnings-, studie-, arbets-, kollektivtrafik-, närsamhälles- och digitala miljöer). Utformningen av vardagsmiljöer ger olika förutsättningar för utveckling av insatser. Det innebär att insatser för att främja psykisk hälsa och välbefinnande och förebygga psykisk ohälsa måste genomföras i miljöer som Region Stockholms nämnder och bolag direkt ansvarar för och i miljöer som ligger inom andra aktörers ansvarsområde. Rekommenderade tillvägagångssätt är beroende av respektive nämnds och bolags förutsättningar.

På individnivå handlar arbetet om att stärka invånarnas förmåga att hantera påfrestningar och att utveckla psykisk hälsa och välbefinnande. I vardagsmiljöer innebär strategin att utveckla hälsofrämjande vardagsmiljöer för barn, unga, vuxna och äldre. I arbetet med närsamhällen är fokus att hälsofrämjande bostadsområden som stärker välbefinnande och utveckling. På styrande nivå utvecklas och genomförs en hälsofrämjande politik i riktning mot strategins målbild inom alla områden och sektorer.

Strategin kompletterar Region Stockholms budget och styrande dokument Psykisk hälsa och psykiskt välbefinnande är en grundläggande resurs för att uppnå målsättningar bland annat inom social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet. När förståelsen för hur psykisk hälsa och välbefinnande utvecklas möjliggörs beslut som bidrar till strategins målbild och samtidigt åstadkommer resultat för verksamheten (17). Genom Region Stockholms styrmodell, integrerad ledning och styrning (ILS), skapas förutsättningar för att nämnder och bolag integrerar psykisk hälsa och välbefinnande i budget, verksamhetsplanering samt i verksamhetens genomförande. Det Säkerställer att strategins syfte och målbild samt mål inom respektive nämnd bättre kan uppnås. Nämnder och bolag har sitt eget sammanhang, sin kultur, språk, vetenskapliga referenser och kunskapsområden vilket gör dem bäst lämpade att bedöma vilka tillvägagångssätt som passar bäst för sitt respektive ansvarsområde.

Strategins gemensamma utgångspunkter är mänskliga rättigheter (exempelvis barns rättigheter) samt att insatserna ska erbjudas alla människor, proportionellt utifrån deras behov och olika förutsättningar

(proportionell universalism). Insatser ska samskapas med barn, unga, vuxna och äldre och vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Resursanvändning för psykisk ohälsa för samtliga aktörer i Stockholmsregionen, uppgick 2018 till minst 60 miljarder kronor, eller 5 procent av bruttoregionalprodukten 2018 (20, 31). Region Stockholms kostnader om cirka 18 miljarder kronor bärs främst av hälso- och sjukvården, men Region Stockholm bär också stora kostnader för psykisk ohälsa i egenskap av rollen som arbetsgivare. Psykiatriområdet, den somatiska vården och primärvården drabbas av stora merkostnader för psykisk ohälsa. För att bättre kunna stå emot påfrestningar, att skapa resiliens och därmed minska psykisk ohälsa krävs mobilisering från alla samhällssektorer. Covid-19 kan medföra påfrestningar som utmanar barn, unga, vuxna och äldres psykiska hälsa och välbefinnande (CES, 2020). Region Stockholms roll och utvecklingsansvar för Stockholmsregionen Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen (RUFSS 2050) samlar offentliga aktörer, civilsamhälle, näringsliv och akademi för att verka tillsammans för hela Stockholmsregionens utveckling. Det samlade ansvaret beskrivs i följande ställningstaganden: "Eftersom ingen enskild aktör har rådighet över alla de beslut och åtgärder som krävs är framgångsfaktorn att aktörerna samverkar och söker helhetsperspektiv." och "Ett starkt gemensamt ansvarstagande är avgörande för regionens utveckling. Varje aktör behöver ta ansvar för sin del, men behöver också stödja de gemensamma processerna".

Stockholmsregionen är en modern, snabbt växande storstadsregion med landsbygd och skärgård med en världsledande kunskaps- och innovationsintensiv ekonomi som är starkt beroende av teknisk utveckling. Genom att addera perspektivet psykisk hälsa och låta det genomsyra samtliga samhällsområden samt insatserna för stockholmsregionens utveckling förbättras möjligheten att hantera utmaningar mot att förverkliga visionen i RUFSS 2050.

Av resursanvändningen för psykisk ohälsa (60 miljarder kronor) bärs 40 miljarder kronor av aktörer utanför Region Stockholm (RISE 2019). Kostnaderna för psykisk ohälsa i länets 26 kommuner uppgår till 15-20 miljarder kronor årligen. För länets arbetsgivare uppgår kostnader till ungefär 20 miljarder kronor årligen och är kostnader som uppstår på grund av minskad produktivitet, sjukfrånvaro och omställningskostnader. Med ett sammanhållet strategiskt arbete för att förebygga psykisk ohälsa kan onödiga kostnader för arbetsrelaterad psykisk ohälsa undvikas och kapaciteten i verksamheter bättre räcka till för att möta den växande befolkningens ökade behov.

Genom att fokusera både på att främja psykisk hälsa och välbefinnande och förebygga psykisk ohälsa kan de ökande ohälsotalen mötas samtidigt som andra värden skapas vilket är en förutsättning för att minska risken för en överbelastad sjukvård som behöver fokusera behandlingsansvar för psykiska besvär och psykiatriska tillstånd.

Stödjande åtgärder för implementering av strategin

För att skapa legitimitet inom nämnder och bolags olika områden behöver den vetenskapliga grunden hämtas från olika relevanta kunskapsområden när strategin ska genomföras. Framtagande av stöd utgår från strategins gemensamma utgångspunkter, uppdrag och samverkansrelationer för att systematiskt utveckla tillvägagångssätt som leder till att målbilden kan uppnås.

I framtagande av stöd ingår också att identifiera hur testande, lärande, innovation och kunskapsutveckling, samt implementering och uppskalning kan möjliggöras i förhållande till insatser inom strategin.

Ett viktigt område att utveckla är indikatorer för uppföljning av strategins målbild med avseende på relevanta inriktningsmål och nämndspecifika mål i Region Stockholms Budget samt RUF5 2050. Indikatorer och rapporteringsanvisningar för att följa upp nämnders och bolags genomförande av strategin behöver också utvecklas. Utvecklingen av indikatorer bör ske i nära samarbete med Regionledningskontoret i samverkan med nämnder och bolag.

Region Stockholms nämnder och bolag behöver kunskaps- och utvecklingsstöd i implementering av strategin. Särskilt viktig är den främjande inriktningens utveckling. För att implementera och skala upp krävs nya sätt att arbeta. Det räcker inte att göra mer av sådant som gjorts hittills. Ansvariga för utvecklingen av tillvägagångssätt för strategin inom varje nämnd och bolag behöver samlas för att få ett enskilt och gemensamt stöd för att kunna utveckla området tillsammans. Testmiljöer kan etableras för att ge förutsättningar för lärande och experimenterande både inom och mellan olika verksamhetsfält, för gemensam utveckling mellan Region Stockholms verksamheter och samverkansaktörer samt tillsammans med barn, unga, vuxna och äldre.

Under 2021 avser Hälso- och sjukvårdsförvaltningen att planera för stödjande åtgärder för Region Stockholms implementering av strategi för främjande av psykisk hälsa och välbefinnande samt förebyggande av psykisk ohälsa. Denna aktivitet ska följas upp inom ramen för ordinarie budgetprocess.

Ekonomiska konsekvenser

Aktiviteter som genomförs inom strategin finansieras inom ordinarie budget hos aktuella nämnder och bolag. Samtliga aktiviteter ska följas upp och utvärderas utifrån hur de skapar effekter för relevanta områden inom den nämnd och bolag som genomför aktiviteten samt på strategins målbild. Utvecklingen ska ge positiva verksamhetsmässiga konsekvenser, säkerställa långsiktig ekonomisk uthållighet och förbättra måluppfyllelse inom nämnders och bolags uppdrag.

För att möjliggöra stödjande åtgärder för Region Stockholms implementering av strategin avsätts erforderliga medel t.ex. från

statsbidrag för psykisk hälsa, så att strategin ska kunna genomföras på ett ändamålsenligt sätt. Nyttan och ändamålsenlig utformning av de stödande åtgärderna kommer att utvärderas och utvecklas löpande.

Konsekvenser för patientsäkerhet

Ett hälsofrämjande förhållningssätt innebär att individens psykiska hälsa är i fokus i möte med vården vilket utgör en viktig grund för patientsäkerhetsarbetet. Ett systematiskt arbete med att förebygga psykisk ohälsa ger bästa förutsättningar för att erbjuda barn, unga, vuxna och äldre mer adekvata insatser i deras vardagsmiljöer så att de inte behöver vänta på att uppnå kriterierna för att kunna få insatser från sjukvården. Strategin förväntas inte bidra till negativa konsekvenser för patientsäkerheten.

Konsekvenser för jämlik och jämställd vård

Strategin utgår från grundläggande mänskliga rättigheter och diskrimineringsgrunder, samt att insatser ska erbjudas alla människor proportionellt utifrån deras behov och deras olika förutsättningar.

Miljökonsekvenser

Psykisk hälsa och välbefinnande har en direkt positiv effekt på hållbara miljövänliga beteenden hos befolkningen. Strategin förväntas inte bidra till negativa miljökonsekvenser.

Administrativa konsekvenser

Förslaget bedöms inte medföra administrativa konsekvenser.

Administrativa konsekvenser

Förslaget bedöms inte medföra administrativa konsekvenser.

Björn Eriksson
Hälso- och sjukvårdsdirektör

Anna Ingmanson
Avdelningschef

Beslutet ska skickas till
Regionstyrelsen

Godkänd av Björn Eriksson, 2021-02-23

Regionstyrelsen
Rotel II

REMISS
2021-03-26

Diarienummer
RS 2020-0457

Remissinstanser – se sändlista

Strategi för främjande av psykisk hälsa och välbefinnande samt förebyggande av psykisk hälsa

Rotel II remitterar för yttrande bilagda tjänsteutlåtande från hälso- och sjukvårdsförvaltningen och en remissversion av Strategi för främjande av psykisk hälsa och välbefinnande samt förebyggande av psykisk hälsa. I remissen ligger att roteln vill ha remissinstansernas synpunkter på förslaget inför beslut i regionfullmäktige. Strategin avses att beslutas vid regionfullmäktiges sammanträde den 16 november 2021.

Remisstiden sträcker sig till den 17 juni 2021. Yttranden ska skickas till regionledningskontorets registrator, e-post: registrator.rlk@sll.se. Ange diarienummer RS 2020-0457. Förbund och civilsamhällesorganisationer ombeds inkomma med ett samlat svar per organisation.

Frågor kring remissen kan besvaras av Fredrik Lindencrona, avdelningen för närsjukvård, hälso- och sjukvårdsförvaltningen, e-post fredrik.lindencrona@sll.se, telefonnummer 0700-017163.

Patrik Lind
Kanslichef

Sändlista

Uppdrag av Region Stockholm

Arriva Sverige AB
Keolis Sverige AB
Nobina Sverige AB
Transdev Sverige ab
MTR Tunnelbanan AB
MTR Pendeltågen AB
AB Stockholms spårvägar
Aleris AB
Capio AB
Ersta Diakonisällskap
Global Health Partner AB
PIST – Personalägda vårdcentraler i Stockholm
Praktikertjänst AB
Stiftelsen Stockholms sjukhem
Stockholms privata fysioterapeuter
Stockholms privatläkarförening/Stockholms privatläkarservice AB
Vårdföretagarna
Distriktstandvården Sverige AB
Praktikertjänst AB, affärsområde tandvård
Privattandläkarna

Regionala aktörer

Botkyrka kommun
Danderyds kommun
Ekerö kommun
Haninge kommun
Huddinge kommun
Järfälla kommun
Lidingö stad
Nacka kommun
Norrtälje kommun
Nykvarns kommun
Nynäshamns kommun
Salems kommun
Sigtuna kommun
Sollentuna kommun
Solna stad
Stockholms stad
Sundbybergs stad
Södertälje kommun
Tyresö kommun
Täby kommun

Upplands-Bro kommun
Upplands Väsby kommun
Vallentuna kommun
Vaxholms stad
Värmdö kommun
Österåkers kommun
Länsstyrelsen i Stockholms län
Storsthlm
Skärgårdsstiftelsen
Trafikverket Stockholm
Stockholms handelskammare

Civilsamhälle

Funktionsrätt Stockholms län
Synskadades riksförbund, Stockholm och Gotlands län
DHR Stockholms läns distrikt
Sverigefinska riksförbundet, distrikt Stockholm
Sverigefinska ungdomsförbundet
Sameföreningen i Stockholm
Tornedalingar i Stockholm
Le romane nevimata Nytänkande kvinnonätverket
Riksförbundet Internationella romska och resande Kvinnocenter
PRO (Pensionärernas Riksorganisation)
SKPF (Svenska KommunalPensionärers Förbund)
SPF Seniorerna
Riksidrottsförbundet RF-SISU Stockholm
Friluftsförbundet Region Mälardalen
Folkets Hus och Parker
Rädda Barnen
Röda Korset
UNICEF

Övriga

Region Uppsala
Västra Götalandsregionen
Region Östergötland
Region Gotland
Karolinska Institutet
Stockholms universitet
Kungliga Tekniska högskolan
Handelshögskolan i Stockholm
Södertörns högskola
SACO
TCO

LO
Stockholm Business Region
Svenskt näringsliv
Folkhälsomyndigheten
VINNOVA
RISE
SKR
Skolverket
Skolinspektionen
Socialstyrelsen
Healthy Cities-nätverket
SPSM
Ifous
SNITTS Swedish network for innovation and technology transfer
support
MindShift Sverige
Sveriges Förenade Studentkårer
Stockholms Studenters Centralorganisation
Mind
Suicide Zero
Maskrosbarn
Föreningen Tilia
Viable Cities
Friskolornas Riksförbund
Riksförbundet Hjärnkoll
NSPH

Internt Region Stockholm

Fastighets- och servicenämnden
Färdtjänstnämnden
Hälso- och sjukvårdsnämnden
Karolinska universitetssjukhuset
Kulturnämnden
Patientnämnden
Revisorskollegiet
Stockholms läns sjukvårdsområde
Tillväxt- och regionplanenämnden
Trafiknämnden
Vårdens kunskapsstyrningsnämnd
Kommunalförbundet sjukvård och omsorg i Norrtälje
AB Stockholms läns landstings internfinans
Ambulanssjukvården i Storstockholm AB
Danderyds sjukhus AB

REMISS
2021-03-26

Diarienummer
RS 2020-0457

Folktandvården i Stockholms län AB
Landstingshuset i Stockholm AB
Locum AB
Medicarrier AB
S:t Eriks Ögonsjukhus AB
Stockholm Care AB
Södersjukhuset AB
Södertälje sjukhus AB
Tiohundra AB

Remiss Folkhälsopolicy för
Region Stockholms arbete för
en god hälsa och minskade
hälsoklyftor i befolkningen

9

SOCN 2021/133

2021-04-22

TJÄNSTESKRIVELSE
Dnr SOCN 2021/133

Socialnämnden

Remiss Folkhälsopolicy för Region Stockholms arbete för en god hälsa och minskade hälsoklyftor i befolkningen

Yttrande till Regionstyrelsen, Stockholms region

Förslag till beslut

Socialnämnden lämnar synpunkter över remissen *Folkhälsopolicy för Region Stockholms arbete för en god hälsa och minskade hälsoklyftor i befolkningen* till kommunstyrelsen för vidare handläggning.

Sammanfattning av ärendet

Nacka kommun är en av remissinstanserna på Folkhälsopolicy för Region Stockholms arbete för en god hälsa och minskade hälsoklyftor i befolkningen. Den föreslagna folkhälsopolicyn anger styrande principer för Region Stockholms samlade arbete för god hälsa och minskade hälsoklyftor i befolkningen.

Socialnämnden ser positivt på folkhälsopolicyn utifrån dess inriktning som bland annat lyfter samverkan med lokalsamhället. Socialnämnden ser även positivt på Region Stockholms roll som en samlande kraft i länets folkhälsoarbete med fokus på jämlikhet i hälsa och på de grupper med störst behov.

Ärendet

Den föreslagna folkhälsopolicyn anger styrande principer för Region Stockholms samlade arbete för god hälsa och minskade hälsoklyftor i befolkningen. Policyn syftar till att, tillsammans med en i budget fastställd indikator om folkhälsokonsekvensanalyser, utgöra en plattform för samlad styrning, uppföljning och vidareutveckling av Region Stockholms folkhälsoarbete.

Enligt remissutlåtandet är kommunerna viktiga aktörer i folkhälsoarbete då vi ansvarar för flera verksamheter som är viktiga ur folkhälsosynpunkt, såsom socialnämnden verksamheter inom vård- och omsorgsverksamheter för personer med funktionsnedsättning. Nacka är en av remissinstanserna.

Allt folkhälsoarbete syftar ytterst till att förebygga sjukdom och ohälsa - så kallad prevention. Socialnämnden ser positivt på folkhälsopolicyn utifrån dess inriktning som bland annat lyfter samverkan med lokalsamhället. Socialnämnden ser även positivt på Region Stockholms roll som en samlande kraft i länets folkhälsoarbete med fokus på jämlikhet i hälsa och på grupper med störst behov.

Ekonomiska konsekvenser

Remissvaret ger inga ekonomiska konsekvenser.

Konsekvenser för barn

Remissvaret ger inga konsekvenser för barn.

Handlingar i ärendet

Bilaga 1 Tjänsteutlåtande Folkhälsopolicy – God hälsa och minskade hälsoklyftor i befolkningen

Bilaga 2 Remiss – Folkhälsopolicy God hälsa och minskade hälsoklyftor i befolkningen

Karin Kollberg
Social- och äldredirektör
Stadsledningskontoret

Sofie Stener
Gruppchef
Äldrenheten

Hälso- och sjukvårdsnämnden
Hälso- och sjukvårdsförvaltningen
Hälsoutveckling
Sara Wiklund Cardell

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2021-02-18

HSN 2020-1162

Hälso- och
sjukvårdsnämnden

Folkhälsopolicy – God hälsa och minskade hälsoklyftor i befolkningen

Ärendebeskrivning

En gemensam folkhälsopolicy har arbetats fram som fastställer styrande principer för Region Stockholms arbete för en god hälsa och minskade hälsoklyftor i befolkningen.

Beslutsunderlag

Hälso- och sjukvårdsdirektörens tjänsteutlåtande
Folkhälsopolicy – God hälsa och minskade hälsoklyftor i befolkningen

Ärendets beredning

Ärendet har beretts i folkhälsoberedningen

Förslag till beslut

Hälso- och sjukvårdsnämnden beslutar följande:

1. Hälso- och sjukvårdsnämnden godkänner förslaget till folkhälsopolicy.
2. Ärendet överlämnas till regionstyrelsen.

Förvaltningens motivering till förslaget

Bakgrund

Hälso- och sjukvårdsnämnden har i budget 2020 och 2021 uppdragits att ta fram en ny folkhälsopolicy för beslut i regionfullmäktige 2021. Policyn ska ta vid efter den nuvarande Policy för folkhälsa 2017-2021.

En god folkhälsa innebär att befolkningen har god hälsa, både fysiskt och psykiskt, och att hälsan är jämnt fördelad mellan olika grupper i befolkningen.

En god folkhälsa är både ett mål och ett medel för en hållbar utveckling samt en förutsättning för tillväxt¹. En välmående befolkning skapar bättre förutsättningar för välbefinnande och tillväxt genom minskad sjukfrånvaro, ökad sysselsättning, högre produktivitet och minskade behov av vård och omsorg. Även det omvända förhållandet gäller, det vill säga ekonomisk utveckling skapar utrymme för en förbättrad folkhälsa.

Det övergripande nationella målet för folkhälsopolitiken är *"att skapa samhälleliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation"*². I likhet med Agenda 2030 för hållbar utveckling uppmärksammar de nationella folkhälsopolitiska målen att hälsoskillnader är en utmaning för samhället som helhet, dels utifrån perspektivet hållbar utveckling, dels utifrån ett effektivt utnyttjande av allmänna resurser.

För att nå resultat i folkhälsoarbete krävs insatser från flertalet sektorer i samhället – offentlig sektor, näringsliv, akademi och civilsamhälle. Region Stockholm, har en viktig roll genom ansvaret för hälso- och sjukvård och tandvård, kollektivtrafik och regional utvecklingsplanering samt genom insatser inom kultur- och föreningslivet. Region Stockholms verksamheter har också en viktig roll för folkhälsan som ansvariga för medarbetares arbetsmiljö samt genom arbete för miljö och klimat, mänskliga rättigheter, antidiskriminering med mera.

Kommunerna är vidare viktiga aktörer då de ansvarar för flera verksamheter som är viktiga ur folkhälsosynpunkt, såsom skola och barnomsorg, fysisk planering och bostadsförsörjning, vatten och avlopp, hälso- och miljöskydd, räddningstjänst, vård- och omsorgsverksamheter för äldre och personer med funktionsnedsättning, samt frivilliga uppgifter inom fritid och kultur, energi, sysselsättning och näringslivsutveckling.

Allt folkhälsoarbete syftar ytterst till att förebygga sjukdom och ohälsa - så kallad prevention. Insatser på folkhälsoområdet kan vara generella för alla i befolkningen eller rikta sig till grupper med specifika behov. De kan även utgöras av insatser i den individuella kontakten med hälso- och sjukvården.

¹ Jämlikhetskommissionen, SOU 2020:46

² God och jämlik hälsa – en utvecklad folkhälsopolitik. Prop. 2017/18:249

För att en god och jämlik hälsa ska uppnås krävs att människor ges likvärdiga förutsättningar att göra sina egna val. De omständigheter som påverkar människors hälsa -*hälsans bestämningfaktorer* - spänner över en bredd av faktorer som samspelar inbördes³. Bland dessa ingår strukturella förutsättningar som är möjliga att påverka genom politiska beslut. Strukturella förutsättningar för hälsa är exempelvis utbildning, försörjning, boende, hälsosam miljö, attraktiv närmiljö, tillgång till hälsofrämjande hälso- och sjukvård samt möjlighet till inflytande och delaktighet i samhället.

En miljömässigt hållbar utveckling har stor betydelse för folkhälsan. Föroreningar, såsom luftföroreningar och farliga kemikalier, är ett av de största globala hälsoproblemen. Även andra miljöfaktorer, som klimatförändringar och en försämrad biodiversitet, påverkar människors hälsa. Naturens förmåga att rena luft, sänka temperaturer, erbjuda rekreativa och hälsosamma miljöer är några exempel på ekosystemtjänster som gynnar hälsan hos befolkningen. Arbetet för att nå nationella miljömålen har därför stor betydelse för folkhälsan. Inom Region Stockholm beskrivs och normeras detta arbete inom ramen för RUFSS och Region Stockholms hållbarhetspolicy.

Överväganden

Den föreslagna folkhälsopolicyn anger styrande principer för Region Stockholms samlade arbete för god hälsa och minskade hälsoklyftor i befolkningen. Policyn syftar till att, tillsammans med en i budget fastställd indikator om folkhälsokonsekvensanalyser, utgöra en plattform för samlad styrning, uppföljning och vidareutveckling av Region Stockholms folkhälsoarbete. Uppföljning av vidtagna åtgärder samt av utvecklingen av hälsans fördelning i befolkningen är nödvändig för folkhälsoarbetet samt för att Region Stockholms olika verksamhetsområden kontinuerligt ska kunna utvecklas i linje med aktuella behov.

Folkhälsopolicyn föreslås beslutas av regionfullmäktige och gälla tills vidare. Policyn ska tillämpas av alla verksamheter i Region Stockholm. Detta innebär att nämnder och bolag i sitt arbete med verksamhetsplanering och budgetunderlag beaktar ett folkhälsoperspektiv och policyns styrande principer. Policyn visar en långsiktig inriktning medan prioriteringar och finansiering för respektive år bestäms i budget.

Folkhälsopolicyn bidrar till uppfyllelse av målformuleringar i budget inom inriktningsmålet *En hållbar regional utveckling*, specifikt inom områdena social hållbarhet och folkhälsa.

³ Dahlgren G, Whitehead M. (1991). Policies and Strategies to Promote Social Equity in Health. Stockholm, Sweden: Institute for Futures Studies.

Arbete i enlighet med policyn skapar även förutsättningar för måluppfyllelse av den regionala prioriteringen *"Nå en jämlik och förbättrad folkhälsa och bidra till att sluta hälsogapet"* i RUF5 2050. Därutöver bidrar arbetet till måluppfyllelse av FNs globala hållbarhetsmål Agenda 2030, särskilt inom mål 3 "God hälsa och välbefinnande" samt mål 10 "Minskad ojämlikhet".

Hälsan hos befolkningen i Stockholmsregionen är överlag god, men inte jämnt fördelad. Detta innebär att förekomsten av kroppslig och psykisk sjukdom samt förtida död är lägst i de mest gynnade socioekonomiska grupperna och ökar gradvis med minskad tillgång till sociala och ekonomiska förutsättningar, såsom tex inkomst och utbildning⁴. Eftersom Stockholms län är socioekonomiskt segregerat uppstår stora skillnader mellan kommuner och stadsdelar.

En ökad efterfrågan på hälso- och sjukvårdstjänster kan förväntas de närmaste 10-20 åren⁴. I Region Stockholms långtidsutredning framgår att Region Stockholm bör öka satsningen på prevention, särskilt till utsatta grupper, för att minska ohälsan och möta vårdbehoven. En minskning av de socioekonomiska skillnaderna i hälsa i Stockholmsregionen skulle sannolikt bidra till stora förbättringar av hälsan och minskningar av sjukdomsburden i stort⁵.

Under covid-19-pandemin har konsekvenserna av ett ojämlikt samhälle synliggjorts. Covid-19 har, i likhet med i stort sett alla folkhälsoproblem, drabbat vissa grupper ojämlikt⁴. Män, äldre personer, individer med lägre socioekonomisk status, samt individer födda i vissa länder och vissa bostadsområden drabbats hårdare än andra. Inkomst är den socioekonomiska faktor som har tydligast koppling till risk att dö i sjukdomen. Minskade hälsoskillnader samt en beredskap för hur olika händelser i samhället påverkar olika grupper skulle bidra till ett mer motståndskraftigt samhälle, bättre rustat för påfrestningar och kriser såsom exempelvis pandemier.

Föreslagen policy anger en riktning för Region Stockholms arbete med att identifiera behov, utveckla ordinarie processer och vidta åtgärder för folkhälsan. Individernas förutsättningar är olika och Region Stockholm behöver, inom de olika verksamheternas ansvarsområden, direkt eller indirekt, arbeta för att skapa förutsättningar för god hälsa för alla. Därtill ska Region Stockholm som regionalt utvecklingsansvarig vara en samlande kraft för olika aktörer, i strävan att uppnå god hälsa och minskade hälsoklyftor i befolkningen.

⁴ Socioekonomiska faktorer och covid-19 i Stockholms län, Centrum för epidemiologi och samhällsmedicin, 2020

Policyn stödjer och kompletterar Region Stockholms övriga styrande dokument. Arbetsmiljöfrågor, digitalisering och it, forskning och innovation samt hållbarhetsarbete, inklusive miljöarbete och frågor om delaktighet för funktionsnedsatta, barns rättigheter och nationella minoriteters rättigheter, samt antidiskriminering, demokratifrågor med mera, har en hög grad av påverkan på folkhälsans utveckling men beskrivs i andra styrande dokument, inte i denna policy.

Folkhälsopolicyn har tagits fram i en förvaltningsövergripande projektgrupp och styrgrupp med representation från regionledningskontoret, hälso- och sjukvårdsförvaltningen, trafikförvaltningen, tillväxt- och regionplaneförvaltningen samt kulturförvaltningen. Representanter för förvaltningar och bolag har deltagit i underhandsberedning. Underlaget har även granskats av expertis inom folkhälsa vid Region Stockholms centrumbildningar. Anvisningarna för Region Stockholms modell för integrerad ledning och styrning (ILS) har utgjort ramverk för framtagandet av policyn⁵.

Hälso- och sjukvårdsnämnden föreslås bistå Region Stockholms verksamheter genom stöd till implementering av folkhälsopolicyn. Under 2021 avser Hälso- och sjukvårdsförvaltningen att planera för stödjande åtgärder för implementering av policyn. Denna aktivitet ska följas upp inom ramen för ordinarie budgetprocess. Hälso- och sjukvårdsförvaltningen har för avsikt att planera för stödjande aktiviteter som, enlighet med implementeringsteori⁶, ger verksamheterna kompetens, motivation och möjlighet att implementera policyns styrande principer. Där så är möjligt kommer framtagande av stödmaterial att utvecklas i samråd med regionledningskontoret för synkronisering med närliggande frågor inom exempelvis hållbarhetsområdet.

I folkhälsopolicyns styrande princip 2.1 (*Region Stockholm integrerar kunskap om folkhälsa i ledning och styrning*) anges att nämnder och bolag genom utveckling av ordinarie processer ska säkra att stärkande faktorer för folkhälsan främjas och riskfaktorer för ohälsa undanröjs eller minskas. Denna princip är av central betydelse för att nämnder och bolag i högre utsträckning än idag ska beakta hur deras verksamheter påverkar på hälsans bestämningsfaktorer och hälsans fördelning i befolkningen. Avsikten är att regionens olika verksamheter ska kunna bidra till att reducera såväl skillnader i hälsa som belastningen på hälso- och sjukvården.

⁵ Anvisningar för Integrerad ledning och styrning (ILS) (RS 2019–1160)

⁶ Susan Michie mfl. The behaviour change wheel: a new method for characterising and designing behaviour change interventions. *Implement Sci*, 2011. 6: p. 42.

Processer som berörs av denna princip 2.1 kan bland annat vara sådana som rör hälso- och sjukvård och tandvård (som även omnämns i styrande princip 2.2), regional utveckling, kollektivtrafik och kultur (som omnämns i styrande princip 2.3), samt därutöver exempelvis processer för regionens övriga inköp och investeringar samt processer för krisberedskap (exempelvis i syfte att förebygga ökande hälsoskillnader som konsekvens av samhällskriser).

I styrande princip 2.3 anges att den regionala utvecklingsplaneringen bidrar till att främja hälsosamma och attraktiva livsmiljöer. Begreppet attraktiva livsmiljöer berör samverkan mellan stadsplaneringens, näringslivets och kulturens företrädare för att skapa attraktiva miljöer med sociala och kulturella värden för människor att arbeta, leva och trivas i men också som attraktionskraft för besöksnäringen och för att bidra till den regionala och lokala identiteten och utvecklingen. Inom regional utvecklingsplanering kan hälsosam och attraktiv livsmiljö handla om att planera för och främja att den byggda miljön inte skadar hälsan genom buller, luftföroreningar eller dylikt, att den ger skönhetsupplevelser och trevnad samt har fungerande infrastruktur med ett varierat utbud av bostäder, utbildning, arbetsplatser och arbetstillfällen, offentlig och privat service samt, möjligheter till fysisk aktivitet samt natur och kultur.

Kulturens roll för attraktiva livsmiljöer kan vara exempelvis stöd till bevarande och främjande av kulturarvet och länets kulturmiljöer, stöd till kulturlivets infrastruktur så att människor kan ta del av kulturupplevelser i det gemensamma offentliga rummet, stöd som bidrar till ett kreativt företagande samt att samtida konst placeras i vården och andra offentliga miljöer. Tillsammans skapar hälsosamma och attraktiva livsmiljöer en god och långsiktigt hållbar livsmiljö (Plan- och bygglagen 2010:900), God bebyggd miljö (Miljökvalitetsmål 15) och Hållbara städer och samhällen (Mål 11 Agenda 2030).

Ekonomiska konsekvenser

Folkhälsopolicyn anger principer för hur nämnder och bolag inom Region Stockholm ska arbeta för att förbättra folkhälsan och minska hälsoklyftorna i regionen. Utifrån ett övergripande ekonomiskt perspektiv kan en god och jämlik hälsa i befolkningen leda till att dämpa kostnadsutvecklingen inom hälso- och sjukvården och tandvården. Förbättrad folkhälsa kan också främja tillväxten i länet och därmed bidra till att förbättra Region Stockholms ekonomiska förutsättningar att bedriva verksamhet som leder till att Region Stockholms vision uppnås.

Policyn anger en långsiktig inriktning för Region Stockholm men fastställer inte vad respektive nämnd eller bolag ska göra. Samtliga nämnder och bolag inom Region Stockholm bidrar utifrån sina respektive uppdrag, och ekonomiska förutsättningar.

En stor del av arbetet sker genom kunskapsintegration och verksamhetsutveckling inom ordinarie processer. Hälsofrämjande insatser genomförs först efter att finansiering säkerställts av respektive nämnd eller bolag i samband med arbetet med budgetunderlag och verksamhetsplanering.

Konsekvenser för patientsäkerhet

Folkhälsopolicyn bidrar positivt till patientsäkerhet genom att den tydliggör att hälso- och sjukvården och tandvården ska leverera en hälsofrämjande, förebyggande, säker och sammanhållen nära vård och tandvård med individen som medskapare, där de med störst behov prioriteras. Ett hälsofrämjande förhållningssätt innebär att individens hälsa och förmåga är i fokus vid varje möte med vården vilket utgör en viktig grund för patientsäkerhetsarbetet.

Konsekvenser för folkhälsa

Folkhälsopolicyns syfte är att bidra till en god och jämlik hälsa i befolkningen. Folkhälsopolicyn väntas få positiva konsekvenser för folkhälsa genom att alla nämnder och bolag, utifrån sina uppdrag, och ekonomiska förutsättningar, långsiktigt bidrar till en utvecklad folkhälsa. Detta arbete sker integrerat i ordinarie processer samt genom hälsofrämjande insatser. Policyn föreskriver bland annat att nämnder och bolag ska säkerställa att stärkande faktorer för befolkningens hälsa främjas och riskfaktorer för ohälsa förebyggs. Särskilt fokus ska ligga på de faktorer som har störst påverkan på hälsans bestämningsfaktorer samt på hur förutsättningar kan stärkas för de grupper som har störst behov.

Konsekvenser för jämlik och jämställd vård

Folkhälsopolicyn föreskriver att hälso- och sjukvård och tandvård ska bidra till att kompensera för ojämlikheten i hälsa genom att arbeta hälsofrämjande och förebyggande med fokus på grupper med störst behov. Begreppet *jämställdhet* innefattas inom begreppet jämlikhet i policyn⁷.

Vidare pekar folkhälsopolicyn på att hälso- och sjukvårdens och tandvårdens system för kunskapsstyrning skapar förutsättningar för utveckling, spridning och användning av bästa möjliga kunskap och till uppföljning av resultat, vilket förväntas ge en mer jämlik vård och hälsa.

⁷ Att hälsan är jämlikt fördelad innebär att det inte förekommer undvikbara skillnader i sjuklighet och dödlighet mellan exempelvis olika socioekonomiska grupper, mellan olika kön, mellan olika åldrar, mellan personer med funktionsnedsättning och befolkningen i sin helhet, mellan majoritetsbefolkningen och de nationella minoritetsgrupperna, eller mellan personer med olika sexuell läggning.

Miljökonsekvenser

Arbete för en förbättrad miljö innefattas i den bredd av åtgärder som bidrar till positiv utveckling av folkhälsan. Policyn betonar vikten av att arbeta för en förbättrad miljö men fastställer inte styrande principer för området då detta görs inom ramen för Region Stockholms hållbarhetspolicy.

Främjande av stärkande faktorer för befolkningens hälsa och förebyggande av riskfaktorer för ohälsa skapar förutsättningar för minskad sjukdomsburda vilket i sin tur bidrar till minskat behov av sjukvård och därmed minskad resursförbrukning och miljöpåverkan från hälso- och sjukvården.

Administrativa konsekvenser

Folkhälsopolicyn föranleder ett krav på samtliga nämnder och bolag att avsätta tid för att, inom ramen för ordinarie arbete med verksamhetsplanering och budgetunderlag, beakta ett folkhälsoperspektiv och de styrande principer som framgår av policyn. Policyn föreskriver även att nämnder och bolag ska genomföra folkhälsokonsekvensanalyser i samband med större projekt och reformer. Arbete med beslutsunderlag i denna riktning bedöms kunna ge stora positiva verksamhetsmässiga konsekvenser men bedöms ta begränsade resurser i anspråk.

Björn Eriksson
Hälso- och sjukvårdsdirektör

Magnus Thyberg
Avdelningschef

Beslutet ska skickas till
Regionstyrelsen

Godkänd av Björn Eriksson, 2021-02-18

Remiss - Folkhälsopolicy
**God hälsa och minskade hälsoklyftor
i befolkningen**

Gäller för Region Stockholm

Dokumenttyp

Fastställd

Giltig till och med

Dokumentnummer

Fastställd av

Upprättad av

Informationssäkerhetsklass

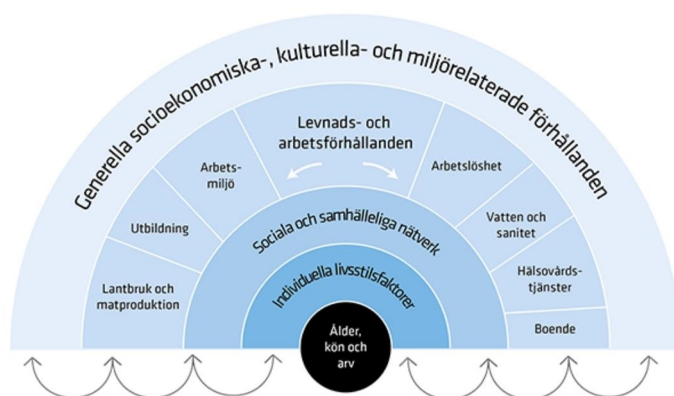
Innehållsförteckning

1. OM POLICYN	3
1.1 Inledning	3
1.2 Syfte	4
1.3 Tillämpning	4
2. STYRANDE PRINCIPER	5
2.1 Region Stockholm integrerar kunskap om folkhälsa i ledning och styrning	5
2.2 Hälsa- och sjukvård och tandvård arbetar hälsofrämjande och förebyggande med fokus på grupper med störst behov	5
2.3 Regional utvecklingsplanering, kollektivtrafik och stöd till kultur- och föreningsliv bidrar till samhälleliga förutsättningar för god och jämlik hälsa	6
2.4 Region Stockholm är en samlande kraft i länets folkhälsoarbete	7

1. Om policyn

1.1 Inledning

En god *hälsa*, både fysisk och psykisk, är en viktig förutsättning för att människor ska kunna göra det de vill i livet. *Folkhälsa* är ett uttryck för hela befolkningens hälsotillstånd som tar hänsyn till både nivån och fördelning av hälsan. En god folkhälsa innebär att hälsan i befolkningen är så bra som möjligt och att den är jämnt fördelad mellan olika grupper i befolkningen. De omständigheter som påverkar människors hälsa spänner över en bredd av faktorer som samspelar inbördes (figur 1).

Figur 1 – Hälsans bestämningfaktorer¹.

En god folkhälsa är både ett mål och ett medel i hållbar utveckling samt en förutsättning för tillväxt. En välmående befolkning skapar bättre förutsättningar för välbefinnande och tillväxt genom minskad sjukfrånvaro, ökad sysselsättning, högre produktivitet och minskade behov av vård och omsorg. Även det omvända förhållandet gäller, det vill säga ekonomisk utveckling skapar utrymme för en förbättrad folkhälsa.

I folkhälsoarbete krävs insatser från flertalet sektorer i samhället – offentlig sektor, näringsliv, akademi och civilsamhälle. Region Stockholm har en viktig roll genom ansvaret för hälso- och sjukvård och tandvård, kollektivtrafik och regional utvecklingsplanering samt genom bidragsgivning och insatser inom kultur- och föreningslivet. Region Stockholms verksamheter har också en viktig roll för folkhälsan som ansvariga för medarbetares arbetsmiljö samt genom arbete för miljö och klimat, mänskliga rättigheter och antidiskriminering med mera.

Ett av regionfullmäktiges inriktningsmål är *En hållbar regional utveckling*, där social, ekonomisk och miljömässig hållbarhet samt folkhälsa utgör viktiga delar. I regionfullmäktiges budget 2021 hänvisas till länets gemensamma utvecklingsplan, RUF 2050 och dess regionala prioritering om att ”*nå en jämlik och förbättrad folkhälsa och sluta hälsogapet*”.

¹ Efter Dahlgren G, Whitehead M. (1991). Policies and Strategies to Promote Social Equity in Health. Stockholm, Sweden: Institute for Futures Studies.

Region Stockholms vision är ”*En attraktiv, hållbar och växande Stockholmsregion med frihet för invånarna att själva forma sina liv och fatta avgörande beslut*”. En sådan frihet kräver både individuellt ansvarstagande och strukturella förutsättningar. Strukturella förutsättningar kan exempelvis handla om utbildning, försörjning, boende, hälsosam miljö, attraktiv närmiljö, tillgång till hälsofrämjande hälso- och sjukvård, samt möjlighet till inflytande och delaktighet i samhället.

En grundläggande utgångspunkt i folkhälsoarbete är att alla människor ska få likvärdiga möjligheter att nå den hälsa som är individuellt möjlig. Folkhälsoarbetet omfattar alla som bor, verkar eller vistas i regionen. Insatser på folkhälsoområdet kan vara generella för alla i befolkningen eller rikta sig till grupper med specifika behov. De kan även utgöras av insatser i den individuella kontakten med hälso- och sjukvården eller tandvården.

Denna policy anger en riktning för Region Stockholms arbete med att identifiera behov, utveckla ordinarie processer och vidta åtgärder för folkhälsan. Individernas förutsättningar är olika och Region Stockholm behöver, inom de olika verksamheternas ansvarsområden, direkt eller indirekt, arbeta för att skapa förutsättningar för god hälsa för alla. Därtill ska Region Stockholm som regionalt utvecklingsansvarig vara en samlade kraft för olika aktörer i länet, i strävan att uppnå god hälsa och minskade hälsoklyftor i befolkningen.

1.2 Syfte

Policyn anger styrande principer för Region Stockholms samlade arbete för god hälsa och minskade hälsoklyftor i befolkningen. Policyn syftar till att utgöra en plattform för samlad styrning och vidareutveckling av Region Stockholms folkhälsoarbete.

Policyn bidrar till uppfyllelse av målformuleringar i budget inom inriktningsmålet *En hållbar regional utveckling*, specifikt inom områdena social hållbarhet och folkhälsa. Policyn visar en långsiktig inriktning medan prioriteringar och finansiering för respektive år bestäms i budget.

Arbete i enlighet med policyn skapar förutsättningar för måluppfyllelse av den regionala prioriteringen ”*Nå en jämlik och förbättrad folkhälsa och bidra till att sluta hälsogapet*” i RUFSS 2050. Därutöver bidrar arbetet till måluppfyllelse av FN:s globala hållbarhetsmål Agenda 2030, särskilt inom mål 3 ”God hälsa och välbefinnande” samt mål 10 ”Minskad ojämlikhet”.

1.3 Tillämpning

Policyn gäller för Region Stockholms nämnder och bolag samt, via avtalsreglering, de verksamheter som arbetar på uppdrag av regionen. Vilka delar av policyn som ska tillämpas av respektive verksamhet framgår i avsnitt 2.1-2.4. Nämnder och bolag ska i sitt arbete med budgetunderlag och verksamhetsplanering beakta de styrande principer som framgår av denna policy. Finansiering ska vara säkerställd när insatser påbörjas.

Policyn stödjer och kompletterar Region Stockholms övriga styrande dokument. Arbetsmiljöfrågor, digitalisering och it, forskning och innovation samt hållbarhetsarbete, inklusive miljöarbete och delaktighet för funktionsnedsatta, barns rättigheter och nationella minoriteters rättigheter, samt antidiskriminering, demokratifrågor med mera, har en hög grad av påverkan på folkhälsans utveckling men beskrivs i andra styrande dokument, inte i denna policy.

2. Styrande principer

Policyns styrande principer utgörs av rubrikerna i 2.1-2.4 nedan.

2.1 Region Stockholm integrerar kunskap om folkhälsa i ledning och styrning

Alla nämnder och bolag inom Region Stockholm bidrar, utifrån sina uppdrag och ekonomiska förutsättningar, långsiktigt till en utvecklad folkhälsa och minskade vård- och omsorgsbehov. Detta arbete sker integrerat i ordinarie processer.

- Nämnder och bolag säkerställer, genom analys, utveckling och uppföljning av ordinarie kärn- och stödprocesser, att stärkande faktorer för befolkningens hälsa främjas och riskfaktorer för ohälsa undanröjs eller minskas. Särskilt fokus ligger på de faktorer som har störst påverkan på hälsans bestämningsfaktorer samt på hur förutsättningar kan stärkas för de grupper som har störst behov².
- Nämnder och bolag genomför konsekvensanalyser i berednings- och beslutsprocesser avseende hur större projekt och reformer påverkar befolkningens hälsa och dess fördelning^{2,3}. Konsekvensanalyserna ligger till grund för avvägningar och beslut samt till konkreta åtgärder.

Tillämpas av: Samtliga nämnder och bolag.

2.2 Hälsa- och sjukvård och tandvård arbetar hälsofrämjande och förebyggande med fokus på grupper med störst behov

Region Stockholms hälso- och sjukvård och tandvård levererar hälsofrämjande hälso- och sjukvård samt befolkningsinriktade insatser som ger bästa möjliga hälsoresultat med befintliga resurser.

- Hälso- och sjukvårdens och tandvårdens beställare säkerställer ett vårdutbud utifrån befolkningens vårdbehov och regionens ekonomiska förutsättningar, med utgångspunkt i bland annat underlag om sjukdomsburda och skillnader i hälsa.
- Hälso- och sjukvårdens och tandvårdens beställare stödjer aktivt och följer upp vårdgivares implementering av hälsofrämjande och förebyggande arbete.
- Hälso- och sjukvården och tandvården levererar en hälsofrämjande, förebyggande, säker och sammanhållen nära vård och tandvård där individen ges möjlighet att vara delaktig i vårdprocess och planering utifrån sin egen förmåga. Ett hälsofrämjande förhållningssätt innebär att individens hälsa och förmåga är i fokus vid varje möte med vården.
- Hälso- och sjukvårdens och tandvårdens system för kunskapsstyrning bidrar till en mer jämlik vård och hälsa genom att skapa förutsättningar för utveckling, spridning och användning av bästa möjliga kunskap samt till uppföljning av vårdresultat.

² Region Stockholm (Vårdens kunskapsstyrningsnämnd) försörjer nämnder och bolag med aktuellt kunskapsunderlag om faktorer som påverkar hälsan i olika grad, om hälsans fördelning i befolkningen, metoder för hur hälsa kan främjas och riskfaktorer minskas, samt stödmaterial för genomförande av konsekvensanalyser.

³ Indikator fastställd i budget mäter andelen vidtagna åtgärder utifrån genomförda folkhälsokonsekvensanalyser.

- Relevanta delar av hälso- och sjukvården och tandvården är aktiva aktörer i befolkningsinriktade insatser i lokalsamhällen.
- Befolkningsinriktade insatser planeras med utgångspunkt i bästa möjliga kunskap samt utifrån underlag om sjukdomsburda och skillnader i hälsa. Insatser som saknar tillräcklig evidens kan prövas i mindre skala förutsatt att de utvärderas.
- Relevanta delar av hälso- och sjukvården och tandvården samt därtill kopplade kunskapscentrum bidrar till att sprida kunskap om hälsan och dess fördelning i befolkningen till olika sektorer i samhället.

Tillämpas av: Nämnder och bolag inom hälso- och sjukvård och tandvård. Tillämpning inkluderar även, genom avtalsreglering, all regionfinansierad hälso- och sjukvård och tandvård. Tillämpning inkluderar även, där så är relevant, verksamheter inom civilsamhället som mottar finansiellt stöd från regionen.

2.3 Regional utvecklingsplanering, kollektivtrafik och stöd till kultur- och föreningsliv bidrar till samhälleliga förutsättningar för god och jämlik hälsa

De verksamheter som ansvarar för kollektivtrafik, regional utvecklingsplanering samt stöd till kultur- och föreningsliv verkar aktivt för att främja samhälleliga förutsättningar för god folkhälsa och för att förebygga ohälsa.

- Den regionala utvecklingsplaneringen stimulerar långsiktigt hållbara fysiska och sociala livsmiljöer genom samverkan med regionala aktörer. Jämlik tillgång och tillgänglighet till hälsosamma och attraktiva livsmiljöer, stödjande strukturer och miljöer för fysisk aktivitet samt samhällsservice främjas.
- Kollektivtrafiken gör samhället tillgängligt för människor i regionens alla delar, skapar förutsättningar för en fungerande arbetsmarknads- och utbildningsregion, samt binder samman områden med olika identitet. Vid utveckling av trafiksystemet beaktas förutsättningar för goda livsmiljöer och minskade hälsoklyftor. Kollektivtrafiken bidrar till minskade utsläpp och ger förutsättningar för ökad fysisk aktivitet genom att underlätta kombinationsresor med cykel och gång.
- Ett näringsliv med hållbar och konkurrenskraftig tillväxt samt långsiktig kompetensförsörjning och sysselsättning i ett inkluderande arbetsklimat stimuleras. Genom att fler etableringar stimuleras ökar handel, forskning och innovationsgrad vilket kan bidra till stärkta livsvillkor.
- Stöd till det professionella kulturlivet, till folkbildningens och föreningslivets aktörer, däribland idrottens och friluftslivets aktörer på distriktsnivå, främjande av kommunal kulturverksamhet, samt ansvar för konstnärlig gestaltning av vårdmiljöer skapar förutsättningar för kvalitativa kulturupplevelser, delaktighet, bildning och attraktiva livsmiljöer.

Tillämpas av: Nämnder och bolag inom kollektivtrafik, regional utveckling och kultur. Tillämpning inkluderar även, genom avtalsreglering, all regionfinansierad verksamhet exempelvis trafikoperatörer, underhålls- och byggtreprenörer samt vaktbolag. Tillämpning inkluderar även, där så är relevant, verksamheter som mottar finansiellt stöd från regionen, såsom exempelvis civilsamhälle och näringsliv.

2.4 Region Stockholm är en samlande kraft i länets folkhälsoarbete

Region Stockholm har ett helhetsansvar för länets utveckling genom det regionala utvecklingsuppdraget. En aktiv samverkan med länets kommuner, civilsamhälle, akademi och näringsliv är central för en positiv hälsoutveckling i befolkningen.

- Region Stockholm arbetar tillsammans med länets aktörer genom dialog och förankring för en god hälsa och minskade hälsoklyftor i befolkningen.
- Region Stockholm är en tydlig, pålitlig och lyhörd samverkanspartner som bidrar till att skapa tillitsfulla relationer mellan länets aktörer.
- Region Stockholm säkerställer att kunskap om hälsan och dess fördelning i befolkningen integreras i länets strategiskt viktiga utvecklingsfrågor.
- Region Stockholms faktaunderlag, analyser och kunskapsspridning inom folkhälsa bidrar till att underlätta kommunernas kort- och långsiktiga planering.

Tillämpas av: Samtliga nämnder som arbetar övergripande med regionala utvecklings- och samverkansfrågor.